Raksila

RAKSILAN ASUKASYHDISTYS RY:N LEHTI ◆ JOULUKUU 2022 ◆ WWW.RAKSILA.FI

Pojat-elokuva täytti 60 vuotta

JUHLAVUODEN KUNNIAKSI JÄRJESTETTIIN YLEISÖ-TILAISUUKSIA, ELOKUVA-NÄYTÖKSIÄ JA MAALATTIIN PUISTON MUUNTAMOKOPPI

Sivut 8–15

Puu-Raksilan asemakaava on luonnosvaiheessa

Sivut 20–21

Kirjailijavieraina kaksi nykyistä ja yksi entinen raksilalainen

Sivut 24–29

Karjakatu 5 oli 1940–50-luvuilla tataariperheen koti

Sivut 30–32

Jotain normaalia ja jotain uutta

EI TULLUT tästäkään vuodesta normaalia, ainakaan sellaista ”niin kuin ennen koronaa” vuotta, jota varmaan moni odotti ja toivoi. Toisaalta normaalia lienee tulevaisuudessakin vaikea määrittää ja kiteyttää, sen verran vaikeita isoja asioita on ihmiskunnalla maailmanlaajuisesti ja päättäjillämme hallintomme eri tasoilla ratkottavana. Oulun ja Raksilan kehittymisen osalta on vielä paljon tekemistä ja ehkä yllättäenkin näyttää siltä, että Puu-Raksilan suojelukaava valmistuu ennen alueen muita isoja hankkeita.

Kun katsoo yhdistyksemme toimintaa voisi todeta, että jotain normaalia ja jotain uutta löytyy vuoden aikana tapahtuneesta. Normaalia on ainakin se, että toimintaa pyörittää hyvin pieni porukka, käytännössä neljä–viisi vapaaehtoista. Kaikki hallituksen toistakymmentä kokousta saatiin järjestettyä päätösvaltaisina, joka sekin kertoo hallituksen jäsenten sitoutumisesta ja halusta osallistua.

Normaalia on sekin, että perinteiset toiminnat muodostavat vuosittaisen rungon ja kaupungin yhteisötoiminnan avustukset vankan pohjan toiminnan rahoitukselle eikä jäsenmaksuja kerätä. Myös tilaisuuksiin osallistujien määrä on ”normalisoitunut”.

UUTTAKIN ON. Paperisten tiedotteiden jakaminen päätettiin jättää pois ja tehdyn kyselyn pohjalta useimmat valitsivat sähköisen viestinnän. Tähän liittyen yhdistyksen viestintää eri alustoilla on pyritty selkeyttämään. Uutta pysyvää toimintaa ovat liikuntatunnit Teuvo Pakkalan koululla, keväällä aloitetut turinaillat ja osa joulunalusaktiviteeteista.

Pojat-elokuvan ensiesityksestä tuli 2.11.2022 kuluneeksi 60 vuotta ja tämän juhlavuositeeman alla järjestettiin monipuolista ohjelmaa Oulun Päivien yhteydessä syyskuussa ja huipennuksena elokuvan juhlaesitys Elokuvateatteri Starissa. Pysyvänä jälkenä jää Oulun Lyseon kuvaamataidon oppilaiden Puistikkokadun puiston muuntamokopin maalaus.

Kaiken toiminnan valmistelu, järjestäminen, purku ja raportointi vaatii tekemistä. Vuodesta toiseen on pyritty aktivoimaan raksilalaisia ja saamaan uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Tekeminen ei ole otsa kurtussa puurtamista vaan hyvässä porukkahengessä tekemistä. Kaikkeen voi osallistua omalla panoksellaan oli se sitten lupa-asioiden selvittelyä, telttojen pystyttämistä, pompulinnan vartiointia, makkaran grillausta tapahtumien yhteydessä, viestikanavien päivitystä tai toiminnan uudistamisen suunnittelua. Jokaisella mukana olevalla on oma elämänsä ja on luonnollista, ettei kaikkeen voi etukäteen ehdottomasti sitoutua. Joustoa tarvitaan, puolin ja toisin.

OMALTA OSALTANI iso kiitos **Hanna**, **Hannele**, **Joel**, **J-P** ja **Ritva** aktiivisuudestanne ja pyyteettömästä panoksestanne kaikissa yhdistyksen toiminnoissa. Kiitos myös **Timo** ja **Kaisa** kaava-asioiden työstämisestä ja hyvän keskusteluyhteyden luomisesta kaavoitustoimen kanssa. Kiitos Hannele, J-P, Kaisa, Ritva ja muut lehden tekemiseen osallistuneet. Kiitos **Kaisu** kahvin ja sopan jakamispanoksestasi. Ja kiitos muillekin, jotka ovat olleet auttamassa tilaisuuksien järjestelyissä.

Seuraavassa vuosikokouksessa on mahdollisuus muodollisesti tulla mukaan yhdistyksemme toimintaan ja keskustella mm. vuosisuunnitelmasta. Jos haluaa mieluummin olla mukana satunnaisesti tai johonkin tiettyyn tekemiseen liittyen kannattaa ottaa yhteyttä jollain yhdistyksen kanavista.

Tämän upean lehden myötä toivottelen rauhaisaa joulunaikaa sekä antoisaa uutta vuotta!

RAKSILAN ASUKASYHDISTYKSEN PUHEENJOHTAJA
HEIKKI PUDAS

Ritva Ilonen

PÄÄTOIMITTAJALTA

LOPPUVUODEN odotettu kooste raksilalaisesta arjesta ja juhlasta on jälleen edessäsi. Sisältö on, kuten ennenkin, tehtailtu täysin vapaaehtoisvoimin. Lämmin kiitos kaikille lehden tekoon osallistuneille!

Jotta lehti pysyisi jatkossakin laadukkaana ja mielenkiintoisena, tarvitsemme lisää juttujen kirjoittajia. Ota yhteyttä asukasyhdistykseen!

PÄÄTOIMITTAJA
KAISA PUDAS

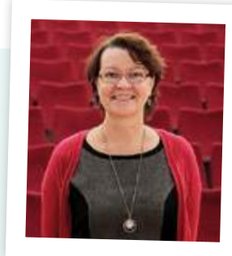

Raksila

RAKSILAN ASUKASYHDISTYS RY:N LEHTI ◆ JOULUKUU 2022 ◆ WWW.RAKSILA.FI

JULKAISIJA:
Raksilan asukasyhdistys ry

PÄÄTOIMITTAJA:
Kaisa Pudas

TOIMITUS:
Hannele Dufva
Kaisa Pudas
Henna Raitala

AVUSTAJAT:
Jari-Pekka Aarrekivi
Ritva Ilonen
Anna Metsävainio
Taneli Okkonen
Heikki Pudas
Timo Takala
Jukka Tervo
Hertta Lappalainen ja Elsa Tikkanen

KANNEN KUVA:
Milla Ervasti & Erika Meriläinen

ULKOASU JA TAITTO:
Henna Raitala

PAINOPAIKKA JA PAINOSMÄÄRÄ:
POPA, Pohjolan Palvelut Oy, 920 kpl

JAKELU:
Raksilan taloudet ja yhteistyötahot

www.facebook.com/raksilanasukasyhdistys

www.instagram.com/raksilanasukasyhdistys

www.raksila.fi

raksilanasukasyhdistys@gmail.com

Raksilalaisilla on lisäksi aktiivinen **WhatsApp-ryhmä**. Pyydä kutsulinkki sähköpostilla tai Facebookin kautta.

LISÄTIETOJA YHTEISÖTOIMINNASTA
www.ouka.fi/yhteisotoiminta

OULU KUNTALAISVAIKUTTAMINEN JA YHTEISÖTOIMINTA

2 Puheenjohtajan porinoita: Jotain normaalia ja jotain uutta.

2 Päätoimittajalta

3 Sisällys

4–7 Vuoden aikana tapahtunutta: Raksilan vuosi 2021–2022.

8–11 Pojat 60 -juhlavuosi: Juhlasyksyn tapahtumia.

12–13 Pojat 60 -juhlavuosi: Raksilan Jake – pohdintoja pojan antisosiaalisesta kehityksestä sodan varjossa.

14–15 Pojat 60 -juhlavuosi: Raksilan puiston muuntamokopin uusi elämä.

16–17 Tarinat talteen – Raksila 100 vuotta: Raksilan poikia 1990-luvulla.

18 Tarinat talteen – Raksila 100 vuotta: Anna.

19 Raksilassa tapahtuu: Raksilan tyttöjen kesä-kiska.

20–21 Raksilan kaavoitus: Puu-Raksilan asemakaava etenee.

22–23 Raksilan pihat: Raksilaan kuuluu puutarhamaisuus ja hieman boheemi ilme. Raksilan avoimet pihat. Puutarhalle päivitystä.

24–25 Kulttuuri: Kirjailijakuvassa Matti Laine.

26–27 Kulttuuri: Satuseikkailijoiden jalanjäljillä Raksilassa.

28–29 Kulttuuri: Pikku-Finlandian voittaja viihtyy Raksilassa.

30–32 Talotarina: Karjakatu viiden tarina.

32 Tule mukaan Raksilan joulukalenteriin!

34–35 Rakennustekniikka: Painovoimainen ilmanvaihto perustuu luonnonlakeihin.

36 Krypto

37 Raksila-Muki nro 34: Ritva Ilonen.

40 Raksilassa tapahtuu 2023

Raksilan joulunavauksessa 2021 esiintyi 4B-musiikkiluokan kuoro, nautittiin glögistä ja ihailtiin kuusta.

Lippo Junioreiden vuokraama entinen Impolan kauppa toimi vuoden aikana monenlaisen toiminnan keskipisteenä. Tilaa on hyödynnetty mm. turinailloissa ja viirityöpajassa, ja kesällä Impolassa toimi Raksilan Puutarhakahvila.

Siivoustalkoot järjestettiin sekä keväällä että syksyllä. Syksyllä tapahtuma laajeni sadonkorjuujuhlaksi, ja myynnissä oli muun muassa perunaa ja hunajaa.

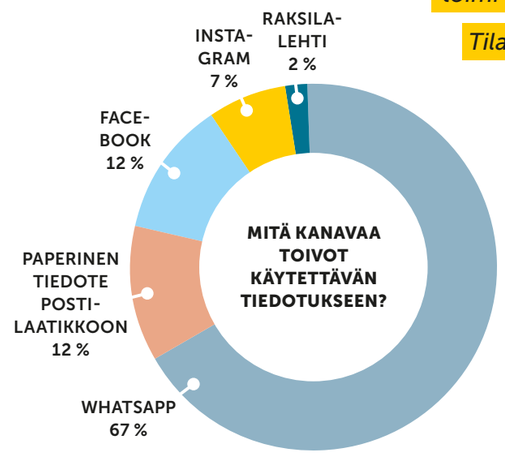

VUODEN AIKANA TAPAHTUNUTTA

Raksilan vuosi 2021–2022

TEKSTI JA KUVAT: JARI-PEKKA AARREKIVI, HANNELE DUFVA, RITVA ILONEN, KAISA PUDAS JA HENNA RAITALA

JOULUN AIKA

Puistikkokadun kuusen valot sytytettiin jälleen adventin alkaessa. Valojen lisäksi saimme vuoden pimeimpään aikaan nauttia Raksilan joulukalenterista: ihanista jouluikkunoista ja muista jouluisista asetelmista pihoilla ja Raksilan kadunvarsilla. Joulukalenteriin osallistui viime adventin aikaan jo monta kotia – saisimmeko tänä vuonna vielä lisää asukkaita mukaan?

VUOSIKOKOUS

Asukasyhdistyksen vuosikokous pidettiin perinteisesti Palvelualan Opiston ruokasalissa maaliskuussa. Kokous valitsi yksimielisesti **Heikki Pudaksen** jatkamaan yhdistyksen puheenjohtajana seuraavaksi kaudeksi vuosikokoukseen 2024 saakka. Muut hallituksen jäseniksi valitut järjestäytyivät ensimmäisessä hallituksen kokouksessa seuraavasti: varapuheenjohtajaksi valittiin **Jari-Pekka Aarrekivi**, sihteeriksi **Hanna Kopsala** ja rahastonhoitajaksi **Ritva Ilonen**.

TURINAILLAT

Alkuvuodesta järjestettiin kuukausittain Lippo Junioreiden toimistolla Turinailtoja. Aiheena olivat *Pojat*, Raksilan 100 v. -juhlavuosi, Raksilan taiteilijat, yhdistyksen viestintä ja kesäjuhlien valmisteluun liittyvä viirityöpaja. Osallistujia oli joka tapahtumassa mukavasti kourallinen.

ASUKASYHDISTYKSEN VIESTINNÄN KEHITTÄMINEN

Asukasyhdistys teki toukokuussa kyselyn yhdistyksen viestintäkanavista. Kyselyllä haluttiin selvittää mitä kanavaa raksilalaiset toivoisivat käytettävän yhdistyksen toiminnasta, tapahtumista ja muista asioista viestimiseen. Vastauksia saatiin yhteensä 43, ja niiden jakauma näkyy oheisessa kaaviossa. Selkeästi suosituin viestintäkanava on vastaajien mielestä WhatsApp. Keskustelua yhdistyksen viestinnästä jatketaan seuraavienkin tapahtumien yhteydessä, jokaisen mielipide on tervetullut.

Asukasyhdistyksen WhatsApp-tiedotuskanavasta oli tullut niin suosittu keskustelukanava, että hallitus avasi uuden ryhmän virallisimmille tiedotuksille. Näin tärkeät tiedotukset Raksilan asukkaille eivät huku pitkien keskustelujen joukkoon. Kaikki ryhmät ovat sekä avoimia että vapaaehtoisia: *Asukasyhdistys tiedottaa*, *Raksila keskustelee*, *Vapaa-aikaa Raksilassa*, *Raksilan Liikuntakerho* ja *Raksilan kirppis*.

KIRJAN JULKAISUJUHLAT

5.5.2022 Raksilan asukasyhdistys juhli Raksilassa syntyneen kirjailija **Johanna Hulkon** kirjoittamaa ja samoin Raksila-taustaisen **Sanna Pelliccionin** kuvittamaa *Seikkailijat Ruusu ja Säde* -kirjaa yhdessä Lumotut sanat -sanataideviikkojen kanssa. Tilaisuuteen kuului kirjallinen kävelykierros Raksilassa kirjailijalle merkittävissä paikoissa. Tapahtumasta kerrotaan lisää sivuilla 26–27.

KEVÄÄN SIIVOUSTALKOOT

Raksila siivottiin jälleen kesäkuntoon 12.5. Päivä oli sateinen, mutta raksilalaiset eivät pelkää pieniä sadekuuroja kun on piha-alueiden siistimisestä kyse. Kolme roskalavaa täyttyi jälleen puutarhajätteistä, ja sen jälkeen maistuikin kahvi ja makkara! Asukasyhdistyksen teltalla kävi jälleen kauppa: kahvia ja pullaa, pillimehua ja makkaraa. Ja kuinka mukavaa olikaan istahtaa pöydän ääreen rupattelemaan tuttujen ja vieraidenkin kanssa. Samalla kyseltiin asukkaiden toiveita siitä, miten he haluaisivat saada infoa alueen tapahtumista.

RAKSILAN PUUTARHAKAHVILA

Lippo Juniorit avasivat jälleen alkukesästä kesäkahvilan Puistikkokadulle. Edellisen vuoden tapaan kahvilaa pyöritettiin nuorten voimin. Raksilan Puutarhakahvila oli mukava paikka istuskella kahvikupposen kanssa, kunnes loppukesällä alkanut puistoalueen mylläys ja kaapelityöt keskeyttivät kahvilan toiminnan. ➔

➔

KAAVA-ASIAKIRJAT

Puu-Raksilan kaavaluonnos oli kesän ajan nähtävillä Raksilan Puutarhakahvilassa. Oulun kaupungin kaavoitustoimi järjesti raksilalaisten käyttöön kansioita, jotka sisälsivät kaavaluonnoksen selitykseineen sekä tehdyt selvitykset. Kaikilla oli mahdollisuus käydä paikan päällä katsomassa omaa taloa ja tonttia koskevat tiedot. Jos tiedoista oli jotain kysyttävää, niin saattoi lähettää sähköpostikyselyn asukasyhdistykselle. Kansioita käytiinkin ahkerasti lukemassa.

Asukasyhdistyksen aktiivinen osallistuminen alueen kaavoitushankkeisiin lie tuottanut tulosta, koska saimme viimein markettien parkkipaikkojen sisätuloihin uudet, yöllisen liikenteen kieltävät liikennemerkit ja Syrjäkatu sai kahden tunnin pysäköintirajoituksen.

Kaavan etenemisestä kerrotaan lisää sivuilla 20–21.

TURVALLINEN KOULUTIE JA TEUVO PAKKALAN KADUN KAUKOLÄMPÖTYÖT

Asukasyhdistys järjesti jälleen turvapartion alakoululaisten ensimmäisten koulupäivien ajaksi. Kiitos aktiivien turvaajien pari vaaratilannetta jäi tälläkin kertaa läheltä piti -tilanteeksi. Teuvo Pakkalan katu on turvallisuutensa puolesta pitkään huolettanut raksilalaisia. Liikenne kadulla on vilkasta, eikä uusi 30 km:n aluerajoitus ole juurikaan tuonut kaivattua rauhoittumista tai tien välttämistä läpiajoreittinä marketeille ja Kajaanintielle. Tänä vuonna erityistä huolta aiheutti laaja kaukolämpöputkityö, jonka johdosta kadun länsipuoli oli kaivettu auki ja käytössä oli vain kapeat ajokaistat, joilta näkyvyyttä haittasivat muun muassa korkeat väliaikaiset aidat. Keikahtipa kaivantoon yksi mustamaijakin.

Kaukolämpötyöt johtivat valitettavasti myös vesivahinkoihin, kun rankkasateet saivat veden kerääntymään avoimiin kaivantoihin ja tulvimaan talojen kellareihin.

ELOJUHLAT

Raksilan Elojuhlat vietettiin tänä vuonna kauniissa aurinkoisessa säässä lauantaina 13.8. Tarjolla oli jälleen perinteistä lohisoppaa, jonka tänä vuonna valmisti Oulun Baari. Juhlissa oli runsaasti pop up -myyntipisteitä ja monenlaista ohjelmaa. Musiikista vastasi trubaduuri **Emilia Aarnio**, ja lisäksi taikuri **Kristian Backman** esiintyi. Lapsille oli pomppulinna sekä pop corn -kone. Juhlan lopuksi oli vapaamuotoinen suojelukaavan päivitys- ja keskustelutilaisuus. Myös VintageVarasto Impolan alakerrassa avasi juhlapäivänä ovensa. Turinailloissa valmistetut viirit kruunasivat elojuhlien koristelut.

POJAT-ELOKUVA 60 VUOTTA

Pojat-elokuvan ensi-illasta tuli tänä vuonna kuluneeksi 60 vuotta ja tapahtumaa juhlittiin asianmukaisesti. Sivuilla 8–15 voit lukea lisää muun muassa **Matti Rossin Paavo Rintala** -esitelmästä, Puistikkokadun puistossa olevan muuntamokopin maalauksesta, **Eero Timosen** elokuvan tapahtumapaikkatarinoinnista ja *Pojat*-elokuvan juhlaillasta elokuvateatteri Starissa.

SADONKORJUUJUHLA

Sadonkorjuujuhla ja siivoustalkoot järjestettiin mukavassa syyssäässä viikolla 42. Puutarhajätelavat täyttyivät jälleen vauhdilla ja raksilalaiset saattoivat kokoontua seurustelemaan asukasyhdistyksen myyntikojulle. Pop up -pisteessä myytiin syksyn satoa, perunoita ja hunajaa, ja toisesta pisteessä sai tehdä sukkatilauksia, joiden myynnistä osa meni Teuvo Pakkalan koulun luokkarahastoon.

SUNNUNTAIN LIIKUNTAVUOROT

Teuvo Pakkalan koulun liikuntasalista varattiin jälleen raksilalaisten käyttöön viikkovuorot. Varsinkin lapsiperheet ovat ottaneet liikuntavuoron hyvin vastaan. Tilan käyttö vapaamuotoisesti ja salin välineitä temppuratoihin ja liikkumisen tueksi hyödyntäen onkin innostanut liikkumaan monipuolisesti. ■

Raksilan Elojuhla 2022 keräsi runsaasti kävijöitä puistoon.

Tunnelmakuva Kärppä-hallista, Pojat-juhlavuosi näkyi!

Tietyöt tekivät Teuvo Pakkalan kadusta entistä vaarallisemman.

Kiinnostaako sinua yhteishankinta?

Yhteishankinnalla voidaan vähentää esimerkiksi liikenteen kuormitusta alueella ja saada palveluita niitä tarvitseville. Esimerkkejä yhteishankinnan kohteista:

- Jätepalvelut
- Ruohonleikkuu
- Lumityöt
- Nuohous
- Räystäiden puhdistus

Ota yhteyttä sähköpostitse raksilanasukasyhdistys@gmail.com

Mikäli kiinnostusta tuntuu löytyvän, selvitämme tarvittavien järjestelyjen toteuttamisen yksityiskohdat.

POJAT 60 -JUHLAVUOSI

Pojat 60: juhlasyksyn tapahtumia

TEKSTI: HANNELE DUFVA KUVAT: HANNELE DUFVA JA RITVA ILONEN

Mikko Niskasen elokuva *Pojat* sai valtakunnallisen ensiesityksensä Oulun Kiistolassa 2.11.1962. Syksyllä 2022 Raksilan asukasyhdistys juhli näyttävästi elokuvan 60-vuotisjuhlia ja sen takana olleita henkilöitä, romaanin kirjoittanutta **Paavo Rintalaa**, elokuvan ohjannutta **Mikko Niskasta** sekä elokuvassa uransa aloittanutta **Vesa-Matti Loiria**.

PAAVO RINTALAN *POJAT*

Pojat 60 -juhlasyksyn tapahtumat aloitettiin 2.9. Raksilan lukiokampuksella opetusneuvos **Matti Rossin** alustuksella Paavo Rintalasta, hänen *Pojat*-romaanistaan, sen taustasta ja sodanaikaisesta Oulusta. Alustusta oli seuraamassa lähes sata ihmistä.

Rintala syntyi Viipurissa vuonna 1930, mutta joutui sodan sytyttyä lähtemään Karjalasta evakkoon äitinsä kanssa. Isänsä hän menetti talvisodassa. Nuoruusvuodet kuluivat Oulussa, Raksilan Karjakadulla, ja tämän ajan kokemuksista kertoo myös *Pojat*. Oulun Lyseon käytyään hän opiskeli Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Hän ei kuitenkaan koskaan valmistunut, vaan antautui kirjailijan uralle.

Pojat oli kirjailijan neljäs romaani ja ilmestyi vuonna 1958. Rossi näytti kiintoisassa esityksessään Otavan *Kaltiossa* julkaiseman mainoksen – sen mukaan Pojat oli "raisunhauska ja liikuttava" kuvaus oululaisten poikien elämästä toisen maailmansodan aikaan. Teoksen päähenkilönä onkin pidetty juuri yhteisöä, "poikien porukkaa".

Tuohon aikaan Oulun väkiluku oli noin 30 000. Kun saksalaisia sotilaita oli enimmillään jopa 4 000, heidän läsnäolonsa näkyi ja kuului Oulun katukuvassa. Suhteita solmittiin niin seurustelun kuin kaupankäynninkin merkeissä, joista molemmista myös *Pojat* kertoo.

Kirja on tunnetusti myös Raksila-kuvaus. Rautatieläisten perheiden asuttamassa Raksilassa asemanseutu junineen oli tärkeä – ja se näyttelee keskeistä osaa myös kirjassa ja elokuvassa. Niskanen valitsi ne myös elokuvansa kuuluisan loppukohtauksen näyttämöksi – Rintalan kirjassahan loppu on toisenlainen.

Romaani oli myyntimenestys ja siitä otettiin välittömästi toinen painos. Rossi esitteli teoksen arvosteluja, jotka olivat lähes kautta linjan kiitettäviä. Kuitenkin romaani, kuten useat muutkin Rintalan teokset, herätti myös polemiikkia ja syytöksiä epäisänmaallisuudesta.

Vielä marraskuussa 1974, kun Rintala kutsuttiin laatimaan juhlaruno Oulun Lyseon 100-vuotisjuhliin, osa juhlayleisöä odottikin varsin penseänä kirjailijan esiintymistä. Olihan Rintala kuvannut opettajia "itsetuntoisiksi pöyhkeilijöiksi". Mutta kun Rintala aloitti runonsa entistä oppilaitostaan arvostavin sanoin, yhtäkkinen tunnelman muutos salissa oli lähes käsinkosketeltava, kertoi itse paikalla ollut Rossi.

Lopuksi Rossi kertoi vielä Paavo Rintalan työhuoneesta, joka on nähtävillä Oulun kaupunginarkistosssa. Sieltä voi löytää esimerkiksi Paavon "sotakummisohvan". Sotakummeja olivat yksityiset henkilöt tai yhdistykset, jotka eri tavoin avustivat sotaorpoja. Seinällä riippuu Johannes Messeniuksen kuva ja katsoja voi ihailla myös *Pojat*-kirjan "Immun" pieksuja. Tiedoksi muuten, että työhuoneeseen voi käydä maksutta tutustumassa arkiston aukioloaikoina klo 8.30–15.30 osoitteessa Kansankatu 55 A.

Opetusneuvos Matti Rossi piti alustuksen Paavo Rintalasta.

Rossin esitystä seurasi vilkas keskustelu. Keskustelun jälkeen siirryttiin juomaan kakkukahvit Lippo-Juniorien tiloihin, vanhaan Impolaan. Tarjolla oli kahvila Kreeman valmistama kaunis ja herkullinen kakkutaideteos päällyksenään *Pojat*-elokuvan mainos.

Impolassa kuulijoile tarjottiin Pojat-kakkua.

TODELLISUUTTA KIRJAN TAKAA: EERO TIMONEN TARINOI

Kahvin jälkeen ohjelmaan oli merkitty "aidon ja oikean" Raksilan pojan, **Eero Timosen**, kävely- ja tarinointikierros elokuvan tapahtumapaikoilla. Koska Timonen oli loukannut jalkansa, kävely ei toteutunut, mutta tarinointi Raksilan elämästä ja ihmisistä onnistui hyvin myös Puistikkokadun puiston reunalla. Yleisölle oli jaettu tuon ajan karttoja ja oman mielikuvituksen avulla saattoi hyvin seurata Eeron hauskoja kuvauksia henkilöistä, taloista ja sattumuksista.

Eero on kuutisen vuotta Rintalan poikia nuorempi, mutta kertoo myös heillä olleen "samat kujeet" kuin kirjan ja elokuvan pojilla. Tuohon aikaan Oulussa oli paljon siirtoväkeä Karjalasta ja pohjoisesta ja asunnot olivat ahtaita.

– Olimmekin siksi oikeita katupoikia, aina ulkona ja kadulla, aamusta iltaan, kertoi Eero. Tuonaikaisessa Raksilassa oli neljä hiekkakatua ja yksi mukulakivikatu, Syrjäkatu, jota mainittiin Oulun leveimmäksi kaduksi. Puita ei vielä liiemmälti ollut.

Raksilan kaduilla pelattiin pesäpalloa ja jalkapalloa, mutta myös – puukkotikkaa! Eero kutsui Paavo Lappalaisen yleisön joukosta kuvailemaan puukkotikan sääntöjä. Puukko pitää saada viskattua maahan pystyyn ja heitoilla on lista hauskoja nimiä: kämmenpuoli pystyyn, iso nyrkki, pikku nyrkki, lyönti, lippari, lämsä, niputukset, naputukset, seremoniat, hupatukset, eukko, helvetin huikka, päämoukku ja aamen!

Pelaamisen lisäksi pojat kävivät koulua, mutta eivät Eeron mukaan lukeneet kovinkaan ahkerasti läksyjä. Raksilassa koulua ei vielä ollut, joten koulumatkat suuntautuivat eri puolille Oulua, esimerkiksi keskikaupungille tai Tuiraan.

Eero itse tunsi hyvin kirjan "Urkin". Tämä kertoo kirjassa, että ei hän tappelussa pärjää, mutta "aina on kyllä kiviä taskussa". Oikeassa elämässä Eero ja **Urkki** kiertelivät vielä jokunen aika sitten yhdessä Raksilaa ja Oulua, kun olivat saaneet pyynnön kertoa elokuvan kuvauspaikoista Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tarpeisiin. Kohtauksia oli kuvattu eri puolilla Oulua, esimerkiksi tappelu tehtiin Linnansaarella. Osa oli kuvattu muualla kuin Oulussa.

Elokuvassa näkyy toki paljon Raksilaa ja asemanseutua. Pojat seikkailevat Lyötyn makasiinien ja rautatien tuntumassa ja myyvät olutta juniin ohi matkustaville saksalaisille sotilaille. Raksilaa reunustaa elokuvassa ja oikeassa elämässä korkea lankkuaita, ja vain eteläisen ja pohjoisen alikäytävän kautta pääsee kaupungin keskustaan. Eteläisessä alikäytävässä oli sodan aikaan väestönsuoja.

Pihakohtauksia on kuvattu mm. Syrjäkadun isoissa pihoissa, joihin mahtui levittämään isoja pyykkinaruja. Elokuvassa on myös kohtaus, jossa saksalaiset käyvät hakemassa leipää leipomolta ja pojat pyrkivät tekemään kauppoja heidän kanssaan. Koska Paavo Rintalan taloa vinosti vastapäätä sijaitsi leipomo, Eero kuvailee, kuinka Paavo ehkä oli tarkkaillut vastaavia tapahtumia oikeassa elämässä.

Raksilaa, radan taustaa, oli rakennettu viime vuosisadan alkukymmeniltä alkaen. Useat Raksilan talot olivat puisia – ja Eeron mukaan rakennettu Oulunsalon Varjakan sahan ylijäämähirsistä. Tuttu paikallinen "grynderi" oli **Iivari Salminen**, joka oli mukana pariakymmentä ➔

taloa tekemässä, ja teki yhden myös itselleen. Lasipalatseiksi nimitettiin taloja, joiden rapatuissa seinissä oli lasinpalasia.

Osin maisema oli maaseutumaista. Raksilaa rajasivat pellot ja ihmisten viljelypalstat. Urkinkin kotona pidettiin lehmää, sikaa ja lammasta, vaikka lehmän pitäminen ei oikein sallittua ollutkaan. Toisella rajapinnalla, Laaniskan rannassa, uitiin ja sinne oli kaupunki kantanut kuormittain hiekkaa. Rakentavat Rivieraa, Eero kertoo paikallisten naureskelleen. Hän itse oli sitä mieltä, ettei sinne kannattanut mennä iilimatojen sekaan uimaan.

Elämä tuon ajan Raksilassa oli vilkasta. Eeron kertoman mukaan keskeisin rakennus ja tiedonvälityskeskus oli Syrjäkadun sauna, jossa niin miesten kuin naistenkin puolella pestiin selät, tavattiin tutut ja vaihdettiin viimeisimmät kuulumiset. Alueella oli leipomoita, suutareita, taksimiehiä – ja kymmenkunta kauppaa. Eero mainitsee “Sepähauskan”, paperikaupan. Mistä nimi? Kauppaa piti kaksi sisarusta, joista toisella oli tapana vastata kaikkeen asiakkaan kertomaan “No sepä hauska”.

Raksilasta ponnisti maailmalle myös monta kansanedustajaa. Yhden heistä, **Eero Lattulan** isä vuokrasi kottikärryjä viljelypalstojen pitäjille. Edustajaksi päätyi myös **Arvi Turkka**, jonka äidistä, Turkan muorista Eero myös kertoi. Muorilla oli tapana heitellä kauraryynejä pihan puluille, ja tämäkös kismitti naapuria, jolla oli yhteinen piharakennus. Naapuri yritti huiskia lintuja katoltaan, ja tarttui lopulta oikein aseisiin. Älykkäät pulut kuitenkin oppivat väistelemään ammuksia ja pysyttelivät tarkoin Turkan puolella kattoa. Eeron muistelemiin rouvashenkilöihin kuului myös Anttilan muori, jolla oli ainakin kymmenen kissaa, joita hän antaumuksella huuteli kotiin portailtaan: *Kis-kis-kis!*

Eero mainitsee myös **Hamidullan** perheen. Tytär oli Eeron luokkatoveri Tuiran yhteiskoulussa. Eero muistaa talosta komean huoneen piipputelineineen ja poikana kuvitteli, että se olisi moskeija. Mutta ei, hänelle kerrottiin sen olevan herrojen huoneen. (Hamidullan perheestä lisää lehden toisessa jutussa.)

Toinen herrojen huone löytyi Puutarhakadun ja Puistikkokadun kulmasta. Siellä sijaitsi usean perheen talo, jossa asui muun muassa Raksilan perinneyhdistyksen nykyinen puheenjohtaja **Mirja Tuliniemi**. Talon kellarissa oli miehillä oma tilansa, jota kutsuttiin “sakastiksi”, ja jonne naisilla ei ollut asiaa. Taloyhtiön asioiden käsittelyä avitti myös toisinaan pieni tujaus miestä väkevämpää. Sitä toimitti Eeron kertoman mukaan talossa asuva luotsi, joka kuljetti sotilasosaston veneitä Toppilasta Tornioon.

Kirjan ja elokuvan tapahtumat eivät aina Eeron mukaan vastanneet todellisuutta. Ei ollut olemassa Raksilan taiteellista teatteria eivätkä muut pojat kuin Paavo käyneet kouluja. Rintala käytti romaanissa kirjailijan vapauttaan, mutta välit omiin nuoruuden ystäviin tulehtuivat, olivathan nämä osin tunnistettavissa kirjan henkilöiden esikuviksi. Etenkin kirjan Jaken kanssa näin kävi. Jake on kuvattu araksi ja herkäksi nuoreksi ja häntä koskevat myös kirjan dramaattisimmat tapahtumat ja sen traaginen loppuratkaisu. Timonen itse uskoo Urkin kertoman perusteella, että Rintala siirsi omia tunteitaan ja ajatuksiaan Jaken hahmoon. Arkiset tapahtumat sinänsä tuntuvat varsin todenmukaisilta – ja Urkki onkin kertonut omana mielipiteenään, että kirja on 80-prosenttisesti totta.

KIRJASTA ELOKUVAKSI: ESITYKSET VALVEELLA

Poikien juhlinta jatkui elokuvateatteri Studiossa kulttuuritalo Valveella. Asukasyhdistys oli järjestänyt kaksi ilmaisnäytöstä 2.–3.9.2022 ja sekä lauantaina että sunnuntaina näytökset täyttyivät mukavasti. Yhdistyksen puheenjohtaja Heikki Pudas oli koonnut lyhyen alustuksen, jossa esiteltiin Mikko Niskasen elokuvan vastaanottoa ja aikalaiskritiikkejä.

Elokuva oli Moskovassa opiskelleen Niskasen esikoisteos ja *Helsingin Sanomien* **Paula Talaskiven** mukaan ensikertalaiselta “yllättävän kypsä” näyttö. *Maakansa* mainitsi myös **Olavi Tuomen** kaupunkinäkymien “selkeän kameratyön”

Yleisö seurasi Eero Timosen (oikeanpuoleinen kuva) tarinointia erittäin kiinnostuneena.

Valtakunnallinen *Pojat*-elokuvan ensi-ilta järjestettiin perjantai-iltana 2.11.1962 Oulussa elokuvateatteri Bio Kiistolassa, joka sijaitsi Kirkkokatu 31:ssä, nykyisen Halosen liikkeen paikalla. Pojat-elokuvaa esitettiin marras–joulukuussa 1962 koko Suomessa noin 600 kertaa. Oulussa oli 66 näytöstä. Vain *Tuntematonta sotilasta* oli sitä ennen näytetty useammin Oulussa vuosina 1955 ja 1956.

ja henkilöohjausta ja näyttelijävalintoja kiiteltiin kaikissa arvioissa. Kriittisin ääni oli *Kansan Uutisten* **Martti Savolla**, joka piti elokuvaa vain pohjateoksen “heikkona kuvituksena”. Elokuvaa pidetään edelleen yhtenä Niskasen parhaista. Niskanen teki hienon uran ja ohjauksistaan hän sai kaikkiaan kuusi Jussi-patsasta.

Yhtä lailla merkittävä oli Vesa-Matti Loirin suoritus Jakena. “Tällä pojalla on runsaasti aitoa eläytymiskykyä ja näyttelemisen vaistoa”, kirjoitti **Kirsti Jaantila** *Elokuva-Aitassa*. Tämä osoittautui oikeaksi arvioksi ja Loirin myöhemmän uran tunnemme kaikki. Asukasyhdistys oli toivonut saavansa Loirin tavalla tai toisella mukaan Pojat 60 -juhlatapahtumiin. Sen sijaan tuli suru-uutinen: elokuussa taiteilija poistui keskuudestamme. Elämään – ja historiaan – jää muiden Loirin saavutusten ohella Pojat-elokuvan loppukohtaus, joka kuuluu suomalaisen elokuvahistorian vaikuttavimpiin. ■

POJAT 60 -JUHLAVUOSI

Tähtiä, tähtiä: Pojat Starissa

TEKSTI: HANNELE DUFVA

Syksyn tapahtumat huipentuvat elokuvateatteri Starissa pidettyyn Pojat 60 -juhlanäytökseen. Elokuvan ensiesityksestä Bio Kiistolassa oli keskiviikkona 2.11. 2022 kulunut tasan 60 vuotta!

TAPAHTUMASSA VIETETTIIN samalla Raksilan asukasyhdistyksen pikkujoulua. **Heikki Pudas** toivotti yleisön tervetulleeksi ja illan aluksi **Silja Kilpi** ja **Nea Pälli** Madetojan musiikkilukiosta virittelivät yleisöä elokuvan tunnelmiin musiikin avulla. Yleisö pääsi samalla nauttimaan paikalle varattua suolaista ja makeaa pikkupurtavaa kuohuvan juoman ja Toppilan vaalean kera. Pororullat ja pikkubebet tekivätkin mainiosti kauppansa. Ennen elokuvaa **Sauli Pesonen** Oulun elokuvakeskuksesta kertoi elokuvasta ja sen aikanaan saamasta suuresta suosiosta: hänen arvionsa mukaan ehkä jopa joka kolmas oululainen kävi katsomassa sen.

Yleisö katsoi elokuvaa tarkkasilmäisesti. Tunnistuksia omilta kotikulmilta oli helppo tehdä ja samalla ihmetellä henkilöiden outoja reittejä: miksi Raksilasta juostiin asemalle hautausmaan kautta? Moni oli varmasti nähnyt elokuvan useasti. Mutta elokuva tuntuu monenkin katselukerran jälkeen puhuttelevalta. Raksilan pojat joutuvat kasvamaan aikuiseksi keskellä sotaa, mikä järkyttää heidän elämäänsä monella tapaa. Samalla he ovat vielä lapsia omine poikamaisine ajatuksineen ja puuhineen. SIksi elokuva onnistuu sekä naurattamaan että liikuttamaan.

Kaiken kaikkiaan Pojat 60 -juhlasyksy oli varsin kiinnostava monipuolisine tapahtumineen. Myös juhlanäytös syksyn huipentumana sai paljon kiitosta – ja nyt on vain jäätävä odottamaan mitä hauskaa ja jännittävää keksimme ensi vuodeksi. ■

KIITOKSET: Pojat 60 -tapahtumia olivat tukemassa Oulun Päivät, Oulun Elokuvakeskus, Raksilan Lukiokampus, Lippo Juniorit, Oulun Energia Sähköverkko Oy, Värisilmä Oulu, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, kustannusosakeyhtiö Otava ja elokuvateatteri Star.

POJAT 60 -JUHLAVUOSI

Raksilan Jake

POHDINTOJA POJAN ANTISOSIAALISESTA KEHITYKSESTÄ SODAN VARJOSSA

TEKSTI: JUKKA TERVO, MUSIIKKITERAPEUTTI/KIRJAILIJA PIIRROS: MILLA ERVASTI & ERIKA MERILÄINEN

Mikko Niskasen vuonna 1962 ohjaama elokuva *Pojat* perustuu **Paavo Rintalan** (1930–1999) samannimiseen kirjaan vuodelta 1958. Elokuvassa seurataan Puu-Raksilassa asuvien 10–14-vuotiaiden poikien elämää. Isät, isoveljet, sedät ja muut vireimmän miehuuden samaistumiskohteet ovat sodassa, puutetta on kaikesta ja epävarmuus jokapäiväistä. Saksalaiset joukot myllertävät koko kaupungin elämää.

Elokuva alkaa **Einar Englundin** variaatioilla *Jaakko-kulta*-laulusta. Ollaan siis lapsuuden äärellä kurottamassa kohti muutosta. Kappale viittaa Jaakko Hoikkaan, Jakeen (**Vesa-Matti Loiri** ensimmäisessä elokuvaroolissaan), jonka Niskanen nostaa teoksensa keskiöön.

JAKE ON porukan pelokkain, astmaa sairastava ja epävarma poika, jonka vanhemmat asuvat erillään; isä on palannut haavoittuneena rintamalta ja äiti seurustelee saksalaisen yliluutnantti Fritz Mayerin kanssa. Toisaalta Jake on lahjakas poika, mutta joukon epäsosiaalisin. Muiden halutessa olla sankareita saatellen naisia rautatiealikulun läpi heitä mahdollisilta/kuvitelluilta ryöstäjiltä suojellen varastaa Jake röyhkeästi erään naisen laukun ja rahat. Toiset ovat raivoissaan hänen pilattua sankaruusaatteen.

Saadakseen helpotusta ulkopuolisuuden tunteeseensa ja ahdistukseensa Jake alkaa opettajien lemmikiksi ja lukee aamuhartausrukouksen luokan edessä. Tämä on toisista pojista petturuutta, mutta Jake toteaa saavansa näin stipendin. Hän retostelee uusilla vaatteillaan ja vihjailuillaan suhteistaan mustanpörssin kauppiaisiin.

– Pikkukeikka vaan ja pullukkaa odottaa. Tiijättekö te mikä on huora? Jake leveilee uutta kelloaan ihaillen.

Aran pojan itsetuntoa pönkittänyt kutsumanimi Rommel saksalaisen pans-

”Toiset pojat eivät tienneet miten suhtautua Jakeen. He eivät olleet varmoja, valehteliko Jake, mutta vielä oudommalta tuntui uskoa, että Jake puhui totta.”

sarikenraalin mukaan alkaa maistua toisten poikien suussa pahalta. Ehkä se yhteisesti sovittuna merkitsi ryhmän ymmärtävää asennetta Jaken pelokkuuteen ja ongelmiin, mutta nyt Jake käyttää sitä heitä vastaan yrittäen nousta heidän yläpuolelleen. Rintala kirjoittaa: ”Toiset pojat eivät tienneet miten suhtautua Jakeen. He eivät olleet varmoja, valehteliko Jake, mutta vielä oudommalta tuntui uskoa, että Jake puhui totta.” Jake hylätyksi tulleen traumatisoituneen nuoren tavoin pyrkien omaa erinomaisuutta ja kyvykkyyttä korostavan uhon avulla kätkemään ja tukahduttamaan pienuuden ja avuttomuuden kokemustaan.

JAKE KUULUU kyllä poikien porukkaan ja sen kulttuuriin, jossa välillä otetaan yhteen ja välillä taas vallitsee lujan solidaarisuuden ilmapiiri, mutta heti jos oma etu vaatii, hän hyppää pois porukan moraalikoodeista ja pyrkimyksistä. Jos Jake ei pääse leikkiin sisään, hän tuhoaa sen. Hänen on pakko saada hyvä heti hinnalla millä hyvänsä, koska turva, rakkaus ja huolenpito sisäisenä kokemuksena eivät elä hänessä. Kenties Jake antisosiaalisen nuoren tavoin kokee, että kun kukaan ei piittaa hänen tunteistaan, niin miksi hän välittäisi muiden tunteista. Hän herättää myötätuntoa ja sääliä, mutta myös ärtymystä.

Kirjassa Jake yrittää kuvata oloaan aikuisille, mutta he eivät kuule pojan hätää. “Ei ollut enää muuta kuin ikävä, jatkuva ikävä ja levottomuus. Se oli ainoa mitä Jake Hoikalla oli jäljellä. Hän oli sanonut sen, hän oli itkenyt sen äidille, hän oli sanonut sen isälle, se oli huomattu koulussa ja pojatkin sen tiesivät. Se pani hänet nauramaan. Hän halusi olla sankari, Suur-Saksan luutnantti, hän yritti nauraa samalla tavalla kuin Fritz Mayer.” Ainoaksi keinoksi jää päätön toiminta ja suruahdistuksen kääntäminen vastakohdakseen hysteeriseksi nauruksi kyynelten läpi.

Mielessään hän sitoo oman tulevaisuutensa Saksan kohtaloon. Sen luhistuminen merkitsi Jakelle sisäistä murtumista. “Vaikka Fritz herätti ihailua ei poika voinut kääntää selkäänsä isälleen, mutta isä oli olemassa, oli, eikä poika nähdessään taas isänsä tiennyt, kummanko puolelle olisi pitänyt asettua”, Rintala jatkaa.

JAKEN TRAGEDIA näyttäytyy kosketta-vimmillaan kohtauksessa, jossa äiti ja Fritz kertovat lähtevänsä Saksaan jättäen pojan mummon luo Ouluun. Jake itkee lohdutonta itkua, mutta aikuiset lahjovat hänet olemaan iloinen tarjoten rahaa ja herkkuja naurattaen 14-vuotiaan pojan epäaitoon kammottavaan nauruun. Tämä on aikuisten yritys vaimentaa omaa syyllisyyttään pojan hylkäämisestä: jos poika nauraa, surua ei ole, eikä liioin hylkäämistä eikä siis syyllisyyttäkään. Jakelle se merkitsee hänen tunteittensa kieltämistä ja yhä suurempaa yksinäisyyden tunnetta.

Kirjan lopussa Jake on saanut hänet hylänneeltä äidiltä paljon rahaa ja hän suostuttelee toiset pojat kanssaan elokuviin. Hän vaatii, että mennään oikein pirssillä. Taksia etsiessään he kulkevat kaksi kertaa elokuvateatterinsa ohi! Siellä juodaan portteria ja lännenfilmissä on mukavaa. Kun Jake haluaa ajaa taksilla takaisin Raksilaan, kypsemmät pojat eivät voi siihen enää suostua.

Niskasen elokuva päättyy klassiseen kohtaukseen, jossa Jake juoksee astmaansa tukehtumaisillaan rautatieasemalle ja roikkuu äitiä ja Fritziä kuljettavan junan perässä, kunnes putoaa ylikulkusillalle. Kohtaus on niin vaikuttava, että muistelin sen kestäneen hyvin kauan. Elokuvassa roikkumista on muuta sekunti, mutta jälkitunne jää elämään vuosiksi. Äidinrakkaus on yleismaailmallinen perustunne niin kuin sen menettäminenkin. Jakelle se on väkivaltainen tapahtuma, trauma trauman päälle.

Poika tarvitsee ja käyttää ikäpolvien välisessä taistelussa paljon aggressiota. Se voi herättää myös syyllisyyttä, ja jos isä ei tätä kestä tai hylkää pojan, voi pojan taakaksi jäädä liian suuri syyllisyys omasta tuhovoimasta. Kirjassaan Rintala kuvaa Jaken ristiriitaisia mietteitä syyllisyydestä: “Isä ei asunut enää kotona, isä on suuttunut äidille ja hänelle ja Fritzille ja ‘koko perkeleen sotkulle’, isä oli lähteissään huutanut. Isä oli varmasti syytön, joku muu on syyllinen, Jake miettii ja tulee siihen johtopäätökseen ettei Fritzkään ole syyllinen eikä äiti. Jää vain hän itse…“

JAKEN ISÄHÄN on lähtenyt rintamalle ja tullut haavoittuneena ja rampana takaisin. Tästä saattaa seurata pojan pelko omaa aggressiotaan kohtaan, että se on todella vaarallista ja ettei isä kestä sitä. Tällöin ratkaisuksi saattaa muodostua aggression vetäminen pois kohteesta itseen. Toinen seuraus isätuen puutteesta on turvattomuuden lisääntyminen ja tästä johtuva tarve kääntyä voimalla kohti lapsuuden äitiä tai etsiä uusia aikuisia joihin samaistua kuten Jake mahdollisesti teki etsiessään mahtavuutta roistojen ja trokareiden maailmasta.

Jaken pohdiskeluissa on luettavissa myös houkutus syyttää itseään kaikesta tapahtuneesta, kuten eronneiden vanhempien lapset usein tekevät, että poika

Raksila on ollut minun nuoruuteni yhteiskunnallinen korkeakoulu. Yhä vielä mittaan maailmaa sen mittakaavan mukaan, jonka Raksilassa sain.
PAAVO RINTALA 1980-LUVUN ALUSSA

olisi kuvitelmissaan rikkonut vanhempien avioliiton ja tuhonnut isän. Jake häviää taistelun kaikilla rintamilla: piilotajuinen oidipaalinen ristiriita päättyy isän menetykseen, mutta myös äidin. Toveripiirin nuoruusiän kasvua lujittava kumppanuus särkyy, vaikka toiset pojat ovat yhä edelleen Jaken ystäviä.

ELOKUVA PÄÄTTYY kohtaukseen, jossa Jake jää makaamaan kiskoille. Kirjassa hän vaeltelee pitkin Raksilan takaisia peltoja ja ampuu pilkkaa Fritziltä ja äidiltä saamallaan pistoolilla, piiloutuu eräässeen latoon ja lopulta itsemurha-ajatusten vallassa yksinäisenä ja epätoivoisena aseella leikitellessään ampuu itseään ohimoon.

Menettäessään toivonsa rakkauden palauttamisen kokemuksen suhteen ja/tai kääntäessään selkänsä ihmissuhteille itsetuhoinen nuori on onnistunut tyhjentämään itsensä myös syyllisyyden tunteesta, siitä että hänen tekonsa vaikuttaisi toisiin ihmisiin, tuottaisi surua ja kärsimystä. Kun hänellä ei ole ketään, on kaikki ihan yhdentekevää.

”Olen itse kokenut ikävän, joka syntyy sitä, kun isä on poissa. Minun isäni oli sodassa ja minulla oli aina ikävä hänen luokseen. Orpous, jota elokuvan Jake tunsi, oli sellaista johon osasin mielestäni paneutua, ja sain Veskun johdateltua tuohon ikävään, orpouteen. Ne yksinäisyyden kyyneleet, jotka Jake vieritti, olivat minulle hyvin henkilökohtaisia kokemuksia”, Niskanen muistelee kirjassa *Tuska ja hurmio: Mikko Niskasen elämä ja hänen elokuvansa* (Toiviainen, S 1999). Hän oli sodan päättyessä 15-vuotias.

Pojat on elokuva kasvusta ja kuolemasta. Intiön hautausmaa ja sankarivainajien valkoiset ristit leikkaavat poikien elämää moneen kertaan. Kuolema on kaikkialla: rintamalla, isien poissaolona, ruumisjunissa, papin ja opettajien isänmaallisissa uhrimieltä hehkuvissa puheissa, ammuksen varastamisessa ja kahden tuiralaisen kuolemassa, Immun veljen kaatumisessa ja myös Jaken menetyksessä. Isä on kadonnut hänen elämästään ja äiti ei rakkaudenhuumassaan piittaa pojan tarpeista ja lähtee lopulta saksalaisen mukaan. Elokuvassa Jaken kuolema on sisäinen, kirjassa konkreettinen.

Pojat-kirjan ja elokuvan punaisena lankana kulkee poikien halu kasvaa miehiksi sodan aikana. Poikajoukon eri-ikäisten jäsenten voikin nähdä edustavan kasvavan pojan eri puolia. Immun kypsymättömyys ja naiivius johtavat koko ajan kohti suurempaa sisäistä ja sosiaalista kasvua kun taas Jaken asosiaalisuus ja masennus vievät kohti umpikujaa.

PAAVO RINTALAN oma isä oli kaatunut Talvisodan lopussa 1940. Samassa taloudessa jonkin aikaa asunut eno on saattanut olla hyvin tärkeä silta miesten maailmaan. Rintala oli jo varhain hyvin kiinnostunut uskonnosta ja filosofiasta ja loi mittavan uran kirjailijana. Hän sai mm. kirjallisuuden valtionpalkinnon vuosina 1956, 1963, 1966, 1972, 1973 ja 1991. ”Raksila on ollut minun nuoruuteni yhteiskunnallinen korkeakoulu. Yhä vielä mittaan maailmaa sen mittakaavan mukaan, jonka Raksilassa sain: silloisen keittiön ja kamarin, silloisen elämän niukkuuden ja siitä aiheutuneiden kielteisten ja myönteisten asenteiden mittakaavalla”, Rintala totesi 1980-luvun alussa koululaislehden haastattelussa. Kirja kuvaa hyvin kuinka aikuisia samaistumiskohteita oli sodasta huolimatta koko ajan saatavilla: jos ei isä niin veljiä, muita sukulaisia, naapureita, opettajia, pappeja, saksalaisia sotilaita, konduktööri.

Mieleni tekee myös kysyä, miksi Rintala tappaa Jaken kirjan lopussa? Kuoliko siinä symbolisesti pojan riippuvuus lapsuuden äitiin ja/tai tiivistyikö sen kautta nuoruusikään astuvan pojan isäturvan menettämisen trauma, ja mahdollisesti isän väkivaltainen kuolema sodassa, kuten Rintalalle itselleen tapahtui 10-vuotiaana, nyt Jaken kokemuksena kirjan sivuilla? ■

Artikkeli on lyhennelmä artikkelista *Pojat – kuolema Raksilassa,* joka on julkaistu aikaisemmin kirjassa *Toipumiskyvystä.* Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä. Nuorisopsykoterapia-säätiö (2009) ja Jukka Tervon kirjassa *Ketä rakastamme kun rakastamme Elvistä – artikkeleita nuoruusiän luovuudesta ja tuhoavuudesta* (2016).

jukkatervo.com

Ylimpänä Vivi Iisakan suunnittelema työ valmiina. Alla kuva yleisön suosikista, Milla Ervastin ja Erika Meriläisen suunnittelemasta työstä. Hauska, Raksilan WhatsApp-ryhmässä iloa herättänyt välivaihe oli, kun kaupunginosan nimi oli kääntyä uuteen kirjoitusasuun. Virhe kuitenkin korjattiin rivakasti.

Raksilan puiston muuntamokopin uusi elämä

TEKSTI: RITVA ILONEN KUVAT: KAISA PUDAS JA RITVA ILONEN

Alkuvuodesta 2022 huomasimme, että *Pojat*-elokuvasta tulee tänä vuonna kuluneeksi 60 vuotta. Samaan aikaan mietimme jo parin vuoden päästä pidettäviä Raksilan asemakaavan 100-vuotisjuhlia. Pitäisikö puistoon saada vaikka Pojat-patsas? Siitä se ajatus sitten lähti: maalautetaan puiston muuntamokoppi *Pojat*-elokuvan henkeen!

Muuntamokopin maalaus saatiinkin osaksi Oulun Päivien Pojat-teemaohjelmaa, jonka toteutukseen saatiin avustusta Oulun Päiviltä. Alustavat luvat maalaamiseen saimme jo keväällä Oulun Energia Sähköverkko Oy:ltä ja Oulun kaupungilta.

Muutaman yhteydenoton jälkeen löytyi yhteys Raksilan lukiokampuksella evakkovuosiaan viettävään Oulun Lyseon lukioon ja sen kuvaamataidon opettajaan **Hanna Schroderukseen**. Ja kuinka ollakaan, heillä oli syksyllä alkamassa kurssi ”Julkinen taide”.

SYYSLUKUKAUDEN alussa homma lähti liikkeelle. Kurssilla valmistui yhteensä kuusi erilaista ja tasokasta ehdotusta kopin maalaamisesta. Kaikki ehdotukset olivat nähtävillä syyskuun alussa pidettyjen Oulun Päivien aikana Impolan talossa, Lippo

Opettaja Hanna Schroderus pohtii toteutusta Oulun Energian edustajan kanssa.

Kolmen eniten ääniä saaneen teoksen tekijät palkittiin pienillä stipendeillä.

POJAT-TEOS
Raksilan muuntamokoppiin

F24 Raksilassa kuvatusta Pojat-elokuvan ensi-illasta tulee marraskuussa kuluneeksi 60 vuotta. Sen kunniaksi myös Puistikkokadun puiston muuntamorakennus maalataan syksyn aikana Pojat-aiheisella teoksella.

Tatteilijoina toimivat Oulun Lyseon oppilaat, ja hankkeesta vastaa Raksilan asukasyhdistys.

Yleisö pääsee äänestämään suosikkiteostaan Oulun Päivien aikana. Teokset ovat esillä tulevana viikonloppuna Lippo Junioreiden toimiston ikkunoissa, ja suosikkiaan voi äänestää QR-koodia käyttäen.

Forum24-lehti uutisoi Oulun Päivien aikaan teosäänestyksestä.

Hannele Dufva esittelee toteutettavaa teosta.

junioreiden toimiston ikkunassa. Viikonlopun aikana yleisöllä oli mahdollisuus äänestää suosikkiaan. Ääniä annettiin yhteensä 109 kappaletta. Kaikkien äänestäneiden kesken arvottiin **Jari Tervon** kirjoittama **Vesa-Matti Loirin** elämäkertateos *Loiri*, jonka sai **Virpi Väisänen**.

YLEISÖN SUOSIKIKSI nousi ehdotus B, jonka tekijöiksi paljastuivat **Milla Ervasti** ja **Erika Meriläinen**. Toteutettavaksi työksi valittiin ehdotus F, jonka tekijänä oli **Vivi Iisakka**. Kunniamainin annettiin ehdotukselle D, tekijöinä **Alina Linnanmäki** ja **Tilda Kivioja**. Kaikki kolme eniten ääniä saanutta ehdotusta palkittiin pienillä Pojat-stipendeillä.

Asukasyhdistyksen hallitus teki lopullisen valinnan maalattavasta ehdotuksesta. Toteutettavan työn valinnassa painotettiin työn aikataulua, värimaailmaa, tekotapaa ja tekokseen tarvittavia materiaaleja. Lisäksi huomioitiin myös pinnan haastavuus ja sen tuomat toteutuksen esteet. Kaikki ehdotuksia jättäneet oppilaat osallistuivat muuntamokopin maalaamisen syksyn aikana, ja virallisesti muuntamokopin maalaus oli valmis syksyn Sadonkorjuu-juhlien aikaan. ■

Raksilan asukasyhdistyksen Raksila 100 -työryhmä pyrkii keräämään laajan kokoelman juttuja ja muisteloita rakkaasta Raksilastamme. Tarinoita sellaisena kuin eri-ikäiset ja -taustaiset raksilalaiset ovat oman aikansa nähneet, kokeneet ja tunteneet. Osan tarinoista julkaisemme myös Raksila-lehdissä. Viime vuoden lehdessä tutustuimme 1930–40-lukujen ja 1960-luvun poikien elämään. Tänä vuonna 1990-luvun poikien elämää meille valottaa Taneli Okkonen. Tyttöjuttujakin lehteemme kaipailemme!

1990-luvun pojat ja OLS Belgian pelaajat, oikealta Jotti, Taneli, Eppu ja Joona. Raksilan pojat pelasivat Oulun Luistinseuran kaupunginosajoukkue "Belgiassa". Kuvat Taneli Okkosen kotialbumi.

Raksilan poikia 1990-luvulla

TEKSTI: TANELI OKKONEN, RAKSILAN POIKA VM. 1988, NYKYISIN FC LAHDEN MEDIAPÄÄLLIKKÖ

No se on Taneli tässä terve!

Meijän lemppari Raksilan puistopeli oli ehottomasti Purkkis.

Purkkista pelattiin niin että, siihen, mitäs se olikaan ennen se puisto, sellaista tummanharmaata, kivituhkaa – siihen kivituhkaan piirrettiin purkki elikkä semmonen ympyrä, ja siihen sisälle laitettiin jalkapallo. Ja sitte me pojat oltiin siinä ympärillä, ja oli tyttöjäki pelaamassa, ja sitten aina joku potkas sen pallon siitä mahollisimman kauas, joku jäi Purkiksi ja se lähti hakemaan palloa ja kaikki muut juoksi piiloon. Ja Purkki vei pallon sinne keskelle, ja alko kattoon, että missä näkkyy piiloon juosseita kavereita.

Usein lempipiiloa ehotettiin, ja sitten kaikki lähti juokseen Puutarhakadulle päin ja eka, se vähän korkeempi keltanen talo siinä kulmassa, niin siitä koukkas sinne sisäpihalle ja siitä sitten juostiin kohti sitä Syrjäkadun puiston kulman kulmataloa, niin sieltä pihojen poikki. Ja siinä, sitä seuraavalla pihalla marketteja päin, kasvo perunoita ja porkkanoita, niin jotku söi porkkanoita suoraan penkistä – muistan kun kerran oltiin siellä piilossa. Se oli ihan ykköspiilo. Sieltä sitten kulettiin pihojen poikki Syrjäkavulle ja sieltä kulmasta sitten kurkittiin kuka pääsi taas potkaseen palloa ja pelastaan kaverit. Aika tuttu peli niinku konkka ja muitakin samanlaisia, mutta me pelattiin sitä aina jalkapallolla.

Puistossa pelattiin muutenkin paljon jalkapalloa. Meitä oli Puutarhakadulta minä Taneli, Eppu, Otto, Jotti, ja sitten isompia poikia oli Ronttis ja Mikkis, ja tietenkin Seppis kun se asu siinä puiston kulman talossa, ja sitten Niila joka asui myös puiston laitamilla, se oli varsinkin hyvä pelaan jalkapalloa.

Ja sitten ykköspiiloja oli Puutarhakavulla lehtiroskis, mihin ite menin joskus, eli lehtien kierrätyspiste. Siellä oltiin välillä kaverinki kanssa, välillä vähän luukkua nostettiin, että näkkyykö purkkia vai ollaanko vielä piilossa vai lähetäänkö etenemään kohti palloa. Välillä sinne kävi jotkut laittaan lehtiä, joku täti vähän yllätty ku kaato kassillisen lehtiä meijän päälle, me sanottiin: ”Shh me ollaan piilossa, me pelataan purkkista”.

JA PUISTOSSA pelattiin hyvin paljon myös jalkapalloa. Meillä oli kaks jääkiekkomaalia ja aina vähän vaihettiin kentän paikkaa kun se nurtsi kului siitä aika paljon, meillä oli kovat pelit! Me pelattiin sellaisella pienellä jalkapallolla, niinku minifutiksella ja meillä oli siihen vielä omat säännöt: kolme vastaan kolme oli aina pelit, ja kolme joukkuetta: Brasilia, jossa pelas Eero, Jotti ja Seppis, sitten oli Ranska joka pelas toisella puolella puistoa, ja sitten oli West Ham. Niille jäi jämäkenttä, se kolmionmuotoinen kaupungin puolella, ne kun pelas harvemmin. Sitten siihen tuli kukkaistutukset niin ei voitu enää pelata.

Siinä kolmionmuotoisella alueella pelattiin myös pesistä. Ja pelattiin vielä senkin jälkeen kun tuli kukkaistutukset, sieltä oli vaan hankalampi löytää palloa kun oli kukkia. Ikähaitaria oli aika paljon, varsinkin kun pelattiin pesäpalloa: jos ei osunut palloon mailalla kahdella ensimmäisellä, niin sai lyödä viimesen heiton kädellä – sillon pysty pienemmätkin osallistuun peliin.

VÄLKKYLÄN MÄKI oli meiltä aika kaukana, varsinkin talvella siellä käytiin enemmän. Välillä mentiin Välkkylään pyörillä, ja joskus lähettiin sitten ostoskärryillä laskeen Välkkylän mäkee. Tai oikeestaan Jotti, se oli aika hurja. Ostoskärryissähän ei silloin ollut pantteja, ja niitä oli aina markettien ympäristössä.

Ja sitten ajettiin pyörillä Välkkylän mäkeä alas. Olin mää pari kertaa ajanutkin sen pyörällä, mutta sitten kerran oli jotenkin niin pomppusa reittivalinta, että lensin hyvällä kaarella pyörän yli ja pyörä jotenkin ajoi mun yli. Sitten olikin puoli naamaa ruhjeella... Me ei oikeestaan saatu olla niin kaukana, niin sitten piti keksiä hyvä tarina, että ”oltiin siinä Oton hiekkalaatikolla ja jotenkin siinä kompastuttiin...”.

Me saatiin itse asiassa aika paljon kehuja kun pelattiin paljon siinä puistossa. Monet puiston laitamilla asuvat tuli sanomaan, että hirviän mukava kuulla pelien ja lapsien ääniä. Siinähän oli monesti penkeillä istumassa aika paljon spurkuja juomassa keskikaljaa, ja myöhemmin kiljua. Kun aika paljon pelattiin siinä sitä futista, niin spurkutkin lähti siitä sitten pois. ■

Herkuttelua Tanelin synttäreillä pihapelien jälkeen, pojat vasemmalta Matti, Harri, Eppu, Taneli ja Otto.

Anna

TEKSTI: RITVA ILONEN

Anna oli vanha, ryppyinen pieni mummo, yksineläjä, joka asui 1980-luvulla Karjakadulla ”Paavo Rintalan talon” eteläpäädyssä. Anna piti lapsista ja puhutti heistä useita; tosin Annan ulkonäkö pelotti hieman lapsia ja lapset yleensä juoksivat Annaa karkuun nauraen. Lapsia olikin talon pihalla useita: **Rauno** ja **Jaana** sekä heillä hoidossa olleet **Pete**, **Liisa** ja **Mikko**, meidän tytöt **Pinja** ja **Tuuli** (aidan toiselta puolelta) sekä välillä myös iltapäivähoidossa olleet **Tuula** ja **Sebastian**.

Annalla oli tiettyjä toistuvia tapoja, jotka naurattivat meitä naapureita. Yksi melkein kuukausittain toistuva päivä oli eläkepäivä. Silloin Anna lähti aamusta asioille, nostamaan eläkkeen, ja sitten mentiin juhlan kunniaksi Alkoon. Kesäpäivinä hän nautti juomastaan ulkona portailla istuen, mutta omien sanojensa mukaan, hän ei koskaan juonut lasten nähden suoraan pullosta. Siksipä pullo olikin ruskeassa Alkon paperipussissa…

Pullo tyhjeni iltaa kohti, ja niinpä kauniina kesäiltana Anna siirsi tuolin ulkoportaiden päähän ilta-aurinkoon ja viihdytti naapureita virrenveisuulla…

Joskus eläkepäivän reissu loppui jo Impolan toisille portaille iltapäiväaurinkoon. Matka jatkui siitä pikkuhiljaa kotia kohti. Kerran väsymys oli iskenyt jo matkalla ja Anna istui hyväntuulisena Impolan edessä lehmuksen juurella. **Impolan Laura** oli kertomansa mukaan mennyt tiedustelemaan Annalta onko kaikki hyvin, tarvitseeko Anna apua. Tähän Anna oli vastannut kipakkaan tyyliin: ”Saa kait sitä ihminen rauhassa istua puun juurella!”

Sadekelillä Anna pesi aina ahkerasti ulkorappuset, oven ja ulkoseinää. Samoin hän kävi sateen jälkeen aina lakaisemassa luudalla kaikki vesilätäköt kuiviksi, tästä seurasi tietenkin sitten se että piha oli kuoppainen. Meillä, aidan toisella puolella, oli remontin yhteydessä kaivettu kellaria ja jättömaa oli isossa kasassa pihalla. Siitä Anna sitten haki, luvan kanssa, Pulmusokeri-laatikolla maata kuoppiin.

Ensimmäinen kohtaaminen Annan kanssa oli jo kevättalvella 1985. Silloin me kaksi perhettä olimme ostaneet talomme, ja odottelimme remontin alkua. Toisen naapurin vanha kuplavolkkari oli tuotu pihaan. Se oli ollut kolarissa ja auton etuosa oli aika lailla rutussa. Kun naapurin mies oli ollut auton luona, oli Anna tarkkailemassa tilannetta aitaan nojaten ja tuumasi: ”Kyllä siinä on rikas mies kun on ostanut tuollaisen talon, mutta auto ei ole mistään kotoisin!” ■

Raksilan tyttöjen kesä-kiska

TEKSTI: HERTTA LAPPALAINEN JA ELSA TIKKANEN
KUVA: TUULA LAPPALAINEN

Olemme **Hertta** 9-vuotta ja **Elsa** 7-vuotta. Perustimme kesä-kiskan viime kesänä. Leikimme vaan rauhassa ja saimme ajatuksen, että voitaisiinko me tehdä oma kiska. Kysyin isältäni ja perustettiin kiska, otimme pöydäksi ukkimme tekemä vanhan myyntipöydän. Otettiin myytäväksi mehua ja keksejä myös naapurimme toivat meille sipsiä ja karkkia kulhollisen. Myyntiä tuli mukavasti ja asiakkaita oli paljon. Mainostettiin myös pitkin Raksilaa. Myös Elsan isosisko auttoi meitä kivassa kesätyössämme. Pidimme kesä-kiskaa koko päivän ja koitimme toisenakin päivänä, mutta ei tullut tulosta. Kiskassa oli kivointa asiakkaat ja myyminen. Muistelimme seuraavana päivänä ihanaa eilistä päivää ja muistelemme varmaan koko elämän. ■

Elsa Tikkanen ja Hertta Lappalainen Kesä-kiskallaan Karjakadulla.

RAKSILAN ASUKASYHDISTYS KIITTÄÄ KAIKKIA TUKIJOITAAN!

Ouluun valokuituverkko!
Aloitamme rakentamisen alueilta, joista olemme saaneet eniten asiakkaita.
Tilaamalla vaikutat!
NOPEAT EHTIVÄT VIELÄ MUKAAN HINTAAN:
0€
URAKOINTI- JA ASENNUSKULUT + AVAUSMAKSU
...kyllä, luit oikein!
Valoo Täyskuitu on tutkitusti edullisin vaihtoehto*.
Meillä maksat vain internetistä.
Tilaa VALOO.FI/TILAA
Soita 09 3154 3060
Valoo TÄYSKUITU
*Kauppalehti 13.9.2022

APTEEKKI
JOUTSEN APTEEKKI
RAKSILA
Tehtaankatu 1
ma -pe 9-20
la 9-17
puh: 08 330 331
KAUKOVAINIO
Hiirihaukantie 3
ma-pe 9.30 - 17.30
la suljettu
puh: 08 331 382
Avainapteekit
www.joutsenapteekkioulu.net

Lippo 2003 JUNIORIT

HAURU
Oululainen ympäristötekijä

Huovisen Leipomo
Käsintehtyä jo vuodesta 1939

Oulun Baari
[lounas • burgeri • pizza = 24/7]
www.oulunbaari.fi

AVANT STYLE
RATAKATU 9, RAKSILA
08 3114 313 / 050 3376 179
AJANVARAUS:
PARTURIKAMPAAMO.COM

VINTAGE VARASTO .FI
PUUTARHAKATU 13

R R
WWW.TUPLAR.FI

Kattoremontit, katon maalaukset, peltilistat ja -tarvikkeet
VASKISEPÄT
Parhaita kattoja suurella sydämellä
WWW.VASKISEPAT.FI | 050 476 9023

Puu-Raksilan asemakaava etenee

TEKSTI: TIMO TAKALA

Pitkään valmisteltu Puu-Raksilan asemakaava on päässyt luonnosvaiheeseen. Kaavaluonnos oli nähtävillä kahden kuukauden ajan heinäkuun alusta syyskuun alkupäiville. Asemakaavan selvitystyö on jo tuottanut raksilalaisille runsaasti kiinnostavaa luettavaa alueen rakennushistoriasta, luonnosta ja kasvillisuudesta.

KAAVALUONNOKSEN ESITTELY-TILAISUUS HERÄTTI KIINNOSTUSTA JA SAI AIKAAN VILKKAAN KESKUSTELUN

Elokuun lopulla järjestettyyn asemakaavan tiedotus- ja keskustelutilaisuuteen osallistui 58 kaavasta kiinnostunutta. Arkkitehti **Jere Klami** esitteli asemakaavaluonnoksen ja vastasi yleisön siitä esittämiin kysymyksiin. Eniten kiinnostusta herättivät rakennusoikeudet, jotka melkein kaikilla tonteilla poikkeavat nykyisistä tonttivuokrien pohjana olevista luvuista. Asukasyhdistyksen selvityksen mukaan suunnilleen joka toisella kiinteistöllä luonnoksen rakennusoikeus on pienempi ja joka toisella suurempi kuin nykyisin tonttivuokran perusteena oleva rakennusoikeus.

Kiinteistöjen kannalta oleellinen kysymys onkin, muutetaanko tonttivuokrat vastaamaan asemakaavan rakennusoikeuksia kaavan tultua voimaan. Ainakin osassa vuokrasopimuksia kaupunki on varannut oikeuden tarkistaa vuokraa kesken vuokrakauden asemakaavan muuttuessa, mutta tontin vuokraajalle ei ole annettu mahdollisuutta vaatia tarkistusta rakennusoikeuden alentuessa. Kiinteistövirastoa tilaisuudessa edustanut **Minna Kaunisvaara** ilmoitti, että vuokrien tarkistamisesta ei ole päätöstä. Kaupunki tarkastelee maanvuokria ja tekee asiasta erillisen päätöksen vasta, kun asemakaavan muutos on saanut lainvoiman.

Talousrakennusten laajennusmahdollisuutta ja mahdollisuutta rakentaa asunto piharakennukseen pidettiin hyvänä. Kysymyksiä herätti kuitenkin, vaikuttaako piharakennuksen asunto-optio tonttivuokraan ja autopaikkavaatimukseen. Kaunisvaara ilmoitti, että yleensä talousrakennuksen rakennusoikeutta ei lasketa tonttivuokraa määritettäessä. Talousrakennusten asunnot on uusi asia, joten niiden vaikutuksesta tonttivuokriin ei ole ennakkotapausta. Kysymyksiä herätti myös, voiko talousrakennusten sr-merkintä tulla esteeksi laajentamiselle ja asunnon sijoittamiselle rakennukseen.

Asemakaavaluonnoksen rinnalla on valmisteltu luonnos Raksilan korjaus- ja rakentamistapaohjeeksi. Keskustelua syntyi lähinnä kiellosta sijoittaa aurinkopaneeleita kadun puolelle. Keskustelussa toivottiin, että mahdollistettaisiin visio Puu-Raksilasta ympäristöystävällisenä alueena eli suosittaisiin maalämpöä ja sallittaisiin aurinkopaneeleita myös kadun puolelle.

LIIKENNE PUHUTTI

Asemakaavaluonnos ottaa kantaa liikennejärjestelyihin pääasiassa katualueiden ohjeellisilla merkinnöillä. Karjakatu ja Puutarhakatu on esitetty katkaistavaksi Tehtaankadun päästä. Puutarhakadulle ja Karjakadulle on osoitettu ”sinivihertaskuja” kaventamaan katutilaa ja viivyttämään hulevesiä. Myös Puistikkokadulle esitetään kavennuksia ja tilavaraus mahdolliselle kiinteistöjen yhteiselle jäte- ja kierrätyspisteelle. Syrjäkadulle ei ole esitetty mitään toimenpiteitä.

Etätöistä ollaan palaamassa työpaikoille ja junamatkustus kasvaa. Raksilan kadut alkavat jälleen täyttyä. Kuva: Timo Takala.

Keskustelussa kyseenalaistettiin Puutarhakadun ja Karjakadun katkaisemisen hyötyjä ja pelättiin katkaisun lisäävän entisestäänkin Teuvo Pakkalan kadun liikennettä. Toisaalta toivottiin Syrjäkadunkin rauhoittamista katkaisemalla se läpiajolta. Sinivihertaskujen pelättiin aiheuttavan kosteusriskiä talojen perustuksiin.

Paikalla olleelta liikennepäällikkö **Saija Räinältä** haluttiin kuulla, miten estetään jo nyt ongelmana oleva keskustassa työssä käyvien ja junamatkustajien pysäköinti kun kadunvarsipaikkojen määrää ollaan vähentämässä. Räinä tarjosi ratkaisuksi aikarajoituksia ja vuoropysäköintiä. Asukaspysäköinti ei tule kysymykseen, koska yhdyskuntalautakunta on linjannut, että sitä ei Oulussa laajenneta nykyisestään. Tilaisuutta johtanut yhdyskuntalautakunnan jäsen **Joni Meriläinen** totesi tähän, että lautakunta voi toki muuttaa päätöstään, jos on tarpeen.

KAAVALUONNOKSESTA JÄTETTIIN 28 KIRJALLISTA MIELIPIDETTÄ JA KOLME LAUSUNTOA

Kaavaluonnoksen nähtävilläolosta oli tiedotettu kirjeellä kaikille Puu-Raksilan 75 kiinteistölle. Luonnoksesta jätettiin 28 kirjallista mielipidettä ja kolme lausuntoa. Mielipiteiden lukumäärästä päätellen kaavaluonnokseen on oltu pääosin tyytyväisiä. Kaupunki on vasta käymässä läpi mielipiteiden ja lausuntojen sisältöä. Yleishavaintona Jere Klami kertoo, että mielipiteissä on tuotu esiin pääosin samoja asioita kuin keskustelutilaisuudessakin.

ASUKASYHDISTYS PITÄÄ LUONNOSTA HYVÄNÄ POHJANA ASEMAKAAVALLE

Raksilan asukasyhdistys suhtautuu kaupungille jättämässään mielipiteessä pääosin positiivisesti tehtyyn luonnokseen. Hyvänä pidetään merkintöjen tasapuolisuutta kaikille kiinteistöille. Rakennusoikeuksien tarkistuksiin suhtaudutaan ymmärtäväisesti edellyttäen, että tonttivuokrien tarkistamisesta myös rakennusoikeuden alentuessa on tehty sitova päätös ennen asemakaavaehdotuksen nähtäville panoa.

Piharakennusten laajentamismahdollisuutta ja asuntojen rakentamisen mahdollistamista pidetään hyvänä, kuten myös mahdollisuutta rakentaa jokaiselle tontille vähäisessä määrin liike-, toimisto-, ja työtiloja. Jotta näitä aluetta elävöittäviä tiloja voisi käytännössä toteutua edes pitkällä aikavälillä, työtiloilla ja piharakennusten asunnoilla ei saa olla vaikutusta tonttivuokriin ja autopaikkojen rakentamisvelvoitteeseen.

Asukasyhdistys ei vastusta esitettyjä katujen katkaisuja ja ehdottaa myös Syrjäkadun katkaisua samalla tavoin Tehtaankadun päästä. Asukasyhdistys esittää kuitenkin, että katujen katkaisut toteutetaan vasta silloin, kun Raksilan muut liikenneratkaisut on päätetty. Edellytyksenä on, että myös Teuvo Pakkalan katu on rauhoitettu asuinkaduksi. ■

Tunnelmia talvisesta Puu-Raksilasta. Piirros Milla Ervasti ja Erika Meriläinen.

Asemakaavaa koskevat aineistot ja selvitykset löytyvät netistä:

www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/puu-raksila
PUU-RAKSILA OULUN KAUPUNGIN SIVUILLA

oulu.ouka.fi/tekninen/Suunnitelmat/Projektikortti.asp?ID=1235
PUU-RAKSILAN PROJEKTIKORTTI

RAKSILAN PIHAT

Raksilaan kuuluu puutarhamaisuus ja hieman boheemi ilme

”Parasta pihasuunnittelussa on luova työ ja se, kun onnistun ratkomaan tontin ja pihan ongelmat niin, että asiakas on tyytyväinen”, kertoo raksilalainen suunnitteluhortonomi Minna Hänninen.

HAASTATTELIJA: KAISA PUDAS KUVA: KAISA PUDAS

Minnalla on pitkä yrittäjätausta. Varhaiskasvatuksen opettajana hän päätyi pyörittämään 2000-luvun vaihteessa yksityistä päiväkotia Kempeleeseen. Muutaman mutkan kautta – muun muassa kolme vuotta perheen kanssa Sveitsissä – hän kuitenkin vaihtoi alaa ja valmistui 2007 viherrakentamisen puutarhuriksi ja perusti samoin tein yrityksensä GreenDreams Oy:n. Jatko-opiskelut OAMK:ssa vahvistivat suunnitteluosaamista, ja pitkään jatkuneesta harrastuksesta tuli lopulta ammatti.

Minna on asunut Raksilassa jo 80-luvun puolivälissä Syrjäkadulla opiskelijayksiössä ja jo silloin hän ajatteli, että Puu-Raksila olisi ihana paikka asua joskus mahdollisen perheen kanssa. Toisinaan toiveet toteutuvat! "Sveitsin vuosien jälkeen perhe etsi uutta asuntoa ja oli varmaan tähtiin kirjoitettu, että myyjän ja meidän aikataulut sattuivat kohdilleen ja kaupat syntyivät", naurahtaa Minna.

PIHASUUNNITTELU kiinnostaa tänä päivänä, ja suunnittelukohteita olisi Minnallakin enemmän kuin hän ehtii ottaa vastaan. Tällä hetkellä hän tekee paljon päiväkoti- ja koulupihasuunnittelua eli saa hyödyntää myös pedagogista taustaansa. "Se on erittäin kivaa", iloitsee Minna.

Muutamia vinkkejä häneltä saa puutarhansa päivitystä suunnitteleville raksilalaisille. Esimerkiksi, että puutarhaohjelmien kingi tuija on kyllä kasvi, jota Minna ei Raksilaan ainakaan isommin istuttaisi.

”Raksilassa pihasuunnittelu on muutenkin ihan oma taiteenlajinsa siinä mielessä, että täällä en missään nimessä lähtisi vetämään ihan kaikkea uusiksi, vaan miettisin mitä voisi säilyttää ja siirtää”, Minna lisää.

HÄN KEHOTTAA puutarhansa päivitystä miettivälle raksilalaiselle jonkinlaista malttia erityisesti puiden kaatoon.

”Puiden säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää eli ihan mielivaltaisesti ei kannata lähteä puita tonteilta poistamaan. Toki huonokuntoiset puut pitääkin kaataa”, Minna toteaa. ”Mutta kannattaa muistaa, että esimerkiksi koivut pitävät tonttien vesitaloutta tasapainossa ja viilentävät ilmaa kesäkuumalla.”

Koska nurmikko on pihan työllistävin kohta, Minna vinkkaa miettimään, voisiko nurmialueita muuttaa jossain kohdassa pihaa niityksi tai käyttää nurmikon korvaajana maanpeitekasveja. Ennen kaikkea pihan tulee olla rentouttava paikka eikä koko kesän työleiri!

”Raksilaan kuuluu puutarhamaisuus ja jopa hieman boheemi ilme eli kaiken ei tarvitse olla tiptop rivissä”, Minna muistuttaa. ■

Kaisa ja Heikki Pudaksen puutarhan päivityksessä vaihdettiin patiokatoksen paikkaa sekä kukinta- ja hedelmäajan loputtua luumupuun ja ruusupensaan paikat. Myös esimerkiksi syreenejä trimmattiin ja leikattiin alas.

Raksilan avoimet pihat

TEKSTI: RITVA ILONEN

Puu-Raksila on rakentunut nykyiseen muotoonsa useiden vuosikymmenien aikana. Alkuvuodesta 2022 valmistuneessa Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n tekemässä Puu-Raksilan Rakennushistoriaselvityksessä mainitaan pihoista seuraavaa:

”Avoimilla pihoilla oli yleensä myös pihan perällä peruna- ja kasvimaa sekä mahdollisesti marjapensaita. Tonttikohtaista vaihtelua esiintyi pihojen laitossa jo heti valmistumisen jälkeen. Nykyisin iso osa pihoista on alkuperäisen hengen mukaisia, vaikka kasvillisuus on 90–70 vuoden aikana uusiutunut ja lajisto monipuolistunut. Mahdolliset lisärakennukset ja tontin sisäiset aidat kuitenkin muuttavat pihan luonnetta ja supistavat käytettävää piha-alaa. Merkittävänä muutoksena voidaan pitää alun perin koko tontin asukkaiden yhteiskäytössä olleiden pihojen jakamista pienemmiksi yksityispihoiksi.

Vuonna 1955 pihoilla oli verrattain vähän kasvillisuutta. Hyötypuutarha sijaitsi yleensä tontin vapaassa peränurkassa. Tontit olivat aidatut matalilla puusäle- tai metalliverkkoaidoilla. Koska kasvillisuutta oli vähän, oli naapuruston rakennusten ja etenkin kuistien muodostama rytmi havaittavissa piha-alueilla. Monien tonttien rajalle oli kuitenkin jo istutettu lehtipuita, jotka olivat yleensä koivuja. Pihoilla sijaitsi lisäksi usein pyykin kuivatustelinen ja lipputanko”.

Mutta entä millaisia pihat ovat tänä päivänä? Eikö olisi mukava päästä kurkistamaan? Pihoja on nykyään jaettu, päällystetty monilla eri tavoilla, piharakennuksia löytyy ulkosaunoista kasvihuoneisiin ja pihoille on rakennettu erilaisia oleskelupaikkoja.

Kesällä 2022 pyrittiin jo järjestämään Puu-Raksilan avoimet pihat -tapahtuma, mutta mukaan ilmoittautui kuitenkin vain muutama innokas. Yritetäänkö uudestaan alkukesästä 2023? Eikö olisi mukava vierailla raksilalaisilla pihoilla kauniina alkukesän iltana ja tutustua toisiimme? Voisimme saada vinkkejä pienien pihojen rakenteista, istutuksista, joku voisi tarjota kello viiden teen, jossakin olisi tanssiesitystä, jossain soisi musiikki – tai muuta raksilalaista pihaelämää! ■

Puutarhalle päivitystä

TEKSTI: KAISA PUDAS

Ostimme puutalon puolikkaan Raksilasta 2005, mutta olemme asuneet siinä pysyvämmin vasta vuodesta 2018. Edellinen asukas ei pihaa juuri ollut laittanut, ja muistini mukaan siinä kasvoikin enimmäkseen, huonohkosti kasvavan nurmikon lisäksi, voikukkaa, vuohenkelloa ja heinää.

Pihaa on vuosien varrella kesäisin laitettu ja kunnostettu sieltä täältä, patiota ja istutuksia tehty fiiliksen ja tarpeen mukaan. Ennen nautimme pihasta vain kesälomillamme, nyt vietämme pihalla paljon aikaa aikaisesta keväästä myöhäiseen syksyyn. Varsinaista pihasuunnitelmaa meillä ei koskaan ole ollut. Pihasta oli muotoutunut hyvinkin vehreä ja runsas, mutta hajanainen, eikä se ollut nykyiseen elämäntilanteeseemme enää kovin käytännöllinen. Päätimme, että emme enää ryhdy toimeen vain fiilistellen, vaan on aika tehdä pihallemme joitain pysyvämpiä ratkaisuja.

Otimme yhteyttä muutamaan pihasuunnittelijaan, joista yksi tuntui kaavakkeineen meille turhan työläältä ja toisella kesti noin kuukauden päivät vastata kyselyymme. Kolmas osoittautui kaikkein helpoimmaksi ja nopeimmaksi. Lisäksi tämä kolmas oli raksilalainen yrittäjä. Sovimme hänen kanssaan pihakäynnin huhtikuulle. Käynnillä kävimme läpi nykyiset piharatkaisut, keskustelimme meille pihan käyttöön liittyvistä tärkeistä seikoista ja kirjasimme ylös kasvit ja kohteet, jotka tahdoimme ehdottomasti säilyttää. Alueen historia oli suunnittelijalle ennestään tuttu.

Suunnitelma valmistui toukokuun alussa ja tykästyimme siihen kokonaisuutena kovasti. Saimme suunnitelman mukana myös viherrakentamisen yleisohjeet sekä ohjeita kasvien hoitoon ja pergolan rakentamiseen. Toki noita ohjeita olisimme voineet löytää netistäkin etsimällä, mutta nyt saimme ne ilman etsimisen vaivaa. Ihan kaikkia ehdotuksia emme varmaan tule toteuttamaan, mutta suunnitelma tuntuu antavan pihalle selkeän päivityksen ja yhdenmukaisen ilmeen, kuten on tarkoituskin.

ALOITIMME työn keväällä rakentamalla hiekkalaatikon ja lisäämällä neljännen istutuslaatikon, jolla saimme potagerimme vuoroviljelyn paremmin toimimaan. Muita ehdotuksia päätimme fiilistellä ja mietiskellä kesän yli.

Alkusyksystä myös oma mietiskely oli tehty. Siirsimme patiokatoksen ja puutarhavarjon paikkoja. Kukinta- ja hedelmäajan mentyä vaihdoimme luumupuun ja ruusupensaan paikat, trimmasimme yhden ja sahasimme toisen vanhoista ylirehottavista syreeneistä alas, siirsimme pihagrillin paikan ja liikutimme koottavan kasvihuoneemme pari metriä etelää kohti, jolloin saimme tilaa uudelle lehtikompostille. Ensi kevääksi jää vielä pergolan rakentaminen ja lehtikompostin päivitys. Vanhan puutalon piha on aina vähän vaiheessa, mikä puutarhaihmiselle on vain mukavaa. Fiilistelylle on edelleen tilaa. Visio kokonaisuudesta on kuitenkin olemassa, joten turha sinne-tänne-työ jää, uskoakseni, pois.

MEILLE riitti pelkkä pihakäynti ja neuvonta. Ammattisuunnittelija osasi tarjota ratkaisuja, joita emme olleet itse osanneet ajatella – tai joita olimme turhaan arvelleen liian suuritöisiksi. ■

KULTTUURI

Kirjailijakuvassa Matti Laine

TEKSTI: HANNELE DUFVA KUVA: KAISA PUDAS

Matti Laine, ehkä tuorein Raksilan monista kirjailijoista, muutti näyttelijävaimonsa, Oulun teatterissa työskentelevän **Elina Ylisuvannon** kanssa Karjakadulle kesällä 2022. Matti viihtyy Raksilassa varsin hyvin – miljöö on samantyyppinen kuin Helsingin Käpylä, jossa hänen oma lapsuudenkotinsa oli – ja silti keskusta palveluineen ja kulttuuritapahtumineen on lähellä. Myös kirjailijatalolla sijaitsevalla työhuoneelle on mukava kävelymatka. Silloin tällöin työtehtävät kuljettavat häntä myös pitkin maailmaa.

Moneen ehtivä Matti on tehnyt töitä näyttelijänä, kirjailijana ja käsikirjoittajana.

– Kyllä mä eniten olen kirjoittaja, Laine toteaa, mutta eri roolit myös ruokkivat toisiaan.

Laine kuvailee näyttelijän opintoja parhaaksi kirjoittajakoulukseen. Ne ovat antaneet sekä draaman tajua että ymmärrystä dialogin merkityksestä. Kummatkin ovat olennaisia niin romaanin kuin käsikirjoituksen tekemisessä.

– Kun on näytellyt huonoa dialogia, ei sellaista halua kavereille kirjoittaa, naurahtaa Matti.

– Käsikirjoituksessa tekstin on oltava taloudellista. Kun romaanissa pääsee kuvailemaan henkilöiden ajatuksia ja tuntoja, elokuvan tai televisiosarjan kirjoittamisessa ne vain on tehtävä näkyviksi – ja kaiken pitää liittyä tarinan eteenpäin viemiseen.

KÄSIKIRJOITTAJAN PARATIISI

Matti on ollut käsikirjoittamassa muun muassa televisiosarja *Sorjosta* ja pääkäsikirjoittajana suosituissa *Paratiisi*- sarjassa. Viimemainittu leikkii vastakohtaisuuksilla. Vastakkain ovat pohjoinen Oulu ja eteläinen Espanjan Fuengirola, mutta samalla ihmisten tunteet, viha ja rakkaus.

– Emme halunneet tehdä matkailumainoksia. Kuvasimme rospuuttoajan Oulua ja talvista Fuengirolaa ja sitä, miten ihmiset elävät elämäänsä, tekevät töitään, vihaavat ja rakastavat, kertoo Laine. Tavoitteena oli juonta eteenpäin kuljettava, hieman dokumentaarinen sävy.

Käsikirjoittaja pääsee – vähän tuotannosta riippuen – vaikuttamaan myös näyttelijävalintoihin. Esimerkiksi juuri *Paratiisissa* Laine oli mukana valinnoissa ja tuotannollisissa päätöksissä. Yle Draaman ja Espanjan Mediapron huippuammattilaisten kanssa työskentely oli kokonaisuudessaan myös arvokas oppimisprosessi.

Ensimmäisessä tuotantotapaamisessa Laine heitti pöytään idean päähenkilöstä: jospa hän olisikin naispoliisi ja iältään kuusikymppinen? Suomen tuottajalta ehdotus sai heti innostuneen vastaanoton ja pienen empimisen jälkeen konservatiivisemmat espanjalaisetkin lämpenivät ajatukselle. Matti kertoo, että tunsi näyttelijänä entuudestaan **Riitta Havukaisen** ja tämä oli alun alkaenkin hänen mielessään Hilkka Mäntymäen rooliin.

– Soitin käsi täristen Riitalle, joka keskeytti minut parin lauseen jälkeen ja totesi: – Joo, mä tuun. – Koska?

Toista pääroolia näytellyt espanjalainen **Fran Perea** oli hänkin itse asiassa tavallaan Matin vanha tuttu. Fran näytteli teininä Serranon perheessä, jota samanikäinen Matti seurasi

Kirjailija Matti Laine kotikadullaan Raksilassa.

innokkaasti – joskin vähän intoaan piilotellen. Nyt Fran oli kuitenkin iso stara, jolla oli mittava teatteri- ja musiikkiura. Ollessaan kirjoittamassa ja tekemässä taustatyötä Madridissa, Matti huomasi äkkiä tuotantoyhtiön seinältä Franin kuvan. – Siinäpä mahtava tyyppi Andrés Villanuevan rooliin!

– Ei mitään toivoa, espanjalaiset totesivat.

Mutta eikö edes maininta Serranon perheen huippusuosiosta Suomessa toimisi täkynä suomalais-espanjalaiseen yhteistyöhankkeeseen?

Ja kuinkas sitten kävikään? Koekuvausten aikaan Matti ja ohjaaja **Marja Pyykkö** saivatkin kuulla ilmoituksen:

– Fran Perea is in the house.

Fran tuli paikalle hyvin valmistautuneena ja löysi heti myös yhteisen sävelen Riitta Havukaisen kanssa. Vitsailu ja iloinen naurunpyrske säestivät sarjan tulevien päähenkilöiden ensi tapaamista.

Näyttelijä Perea ja käsikirjoittaja Laine ovat samanikäisiä ja heitä yhdistää myös yhteinen huumorintaju. Laineen tekstiä on helppo näytellä, Perea on kertonut. Laine on näyttänyt Perealle niin Oulua kuin Hailuotoakin ja toiveissa on jopa yhteinen Lapin reissu.

Paratiisi sai Suomessa arvostelijoiden ja yleisön suosion ja on myynyt hyvin myös kansainvälisesti. Toinen kausikin on jo valmiina ja on startannut tämän jutun tullessa julki. Matti kertoo, että käsikirjoittamisessa oli selvät sävelet, mutta nyt vastaanotto hieman jännittää. Sarjan teematkin synkkenevät – ja samalla syvenevät.

Oululaisille toinen kausi tarjoaa taatusti jännittävää katsottavaa. Alkaahan kausi sillä, että Espanjan Aurinkorannikolta löytyy ruumis – kädessään Oulun Kärppien tatuointi. Vauhdikasta menoa kansainvälisen rikollisliigan puuhia selviteltäessä on luvassa kahdeksan jakson verran.

DEKKARISTIN ELIAS VITIKKA

Laineen tuotantoon kuuluu myös Elias Vitikka -dekkarisarja, jonka kuudes osa *Kuolemanloukku* ilmestyi kesällä 2022. Aloittaessaan sarjan ensimmäistä osaa kirjailija lähti ajatuksesta, että dekkarin päähenkilön ei todellakaan tarvitse olla poliisi.

Niinpä päähenkilöksi tuli Elias, alamaailman toimija, joka pyörittää omaa ei-niin-laillista venebisnestään. Bisneksissä Elias toimii harmaalla alueella, osin myös ihmissuhteissaan. Mutta vaikka hän toimiikin lain ulkopuolella, hän ei halua sekaantua huumebisnekseen tai prostituutioon. Samalla hän pitää huolen omistaan, perheestään ja ystävistään. Mukana tarinoissa on ripaus nykyajan Robin Hood -henkeä ja viittauksia yhteiskunnalliseen todellisuuteen, kytköksiin, jotka ohjaavat rikollista toimintaa.

Eliaksella ei ole suoraa esikuvaa. Matti kuitenkin uskoo saaneensa joitain vaikutteita kaikkien aikojen suosikkisarjastaan *The Sopranos*, jonka Tony Soprano on hahmona kaikkea muuta kuin yksiselitteinen. Niin Tonyn kuin Eliaksenkin elämässä on sijaa niin väkivallalle kuin huolenpidollekin. Kirjailija haluaa kuitenkin täsmentää, että kuvatessaan väkivaltaa hän haluaa aina myös osoittaa sen seuraukset. Lyönnit sattuvat lyötyyn, mutta myös lyöjään, joka joutuu tavalla tai toisella pohtimaan tekojaan, ehkä kärsimään niistä. Kirjailijana Matin mieleen ovat olleet myös **Matti Röngän** Viktor Kärppä -kirjat, jotka hieman samalla tapaa kuvaavat harmaata aluetta.

Arvomme lehtemme lukijoille kolme Matti Laineen uutuusdekkaria *Kuolemanloukku*! Osallistu arvontaan lähettämällä nimesi ja yhteystietosi osoitteeseen hdufva@gmail.com. Osallistu 16.12.2022 mennessä.

Elias Vitikalla on jääkiekkotausta, ja urheilumaailmalla ja alamaailmalla onkin Laineen mukaan omat yhteytensä. Molemmissa vaaditaan strategiantajua ja kylmiä hermoja. Kirjailija itse sen sijaan harrastaa jääkiekkoa vain katsojana ja on – ainakin toistaiseksi – uskollinen HIFKin kannattaja.

Vitikka-kirjoissa on genrelle tyypillinen vauhdikas jännitysjuoni, mutta samalla tarkkaa miljöökuvausta. Lukijan mieleen piirtyy elävä kuva niin Tallinnasta kuin Turun saariston Högsårastakin.

– Kyllä, kirjoitan paljon juuri omien mielikuvieni kautta ja pyrin kiteyttämään niistä olennaisimman lukijalle. Elias Vitikan perustukikohta on tarkkaan luonnehditussa Helsingissä ja Suomen ainoa metropoli onkin yksi kirjasarjan päähenkilöistä. Siksi kuvaus ei välttämättä siirtyisi uskottavasti muualle Suomeen, toteaa Matti.

Joten ei, Elias Vitikka ei siis kuulemma muuta Ouluun.

EIKÄ TÄSSÄ VIELÄ KAIKKI?

Onko vielä jotain mihin Laine ehtii? Kyllä, kirjallisten töiden lisäksi hänellä on bändi *Vaeltajat*, joka nykyisin tosin ehtii kokoontumaan vain joitain kertoja vuodessa. Kuuntelijana hän on sen sijaan innokas, erityisesti live-musiikin ystävä ja kertoo arvostavansa myös oululaista tapahtumamaailmaa. Rokkijäbäksi tunnustautuvalle Matille huippuelämys oli, kun Hanoi Rocks käveli lavalle Michael Monroe 60 -konsertissa: ”ah, että tämänkin sain kokea”. ■

Paratiisi löytyy Yle Areenasta kokonaisuudessaan 4.11., ensimmäinen jakso tv:stä sunnuntaina 6.11.

www.mattilaine.com
Instagram: mattilaineofficial
www.bazarkustannus.fi/kirjailijat/matti-laine

KULTTUURI

Satuseikkailijoiden jalanjäljillä Raksilassa

TEKSTI: KAISA PUDAS JA HANNELE DUFVA KUVAT: KAISA PUDAS JA RITVA ILONEN

Viime keväänä julkaistiin kirjailija **Johanna Hulkon** ja kuvittaja **Sanna Pelliccionin** satuseikkailu *Seikkailijat Ruusu ja Säde* (Karisto 2022). Kirjan tapahtumapaikkana on Raksila, josta kirjailija Hulkko itsekin on kotoisin.

Toukokuun alussa saimme Raksilaan mieluisan kirjailijavieraan, kun Hulkko johdatteli meidät kävelyretkellä Ruusun ja Säteen seikkailujen tunnelmiin. Tapahtuma oli osa lasten ja nuorten sanataideviikon Lumotut sanat -festivaalia, ja sen järjesti Raksilan asukasyhdistys yhdessä Oulun lastenkulttuurikeskuksen kanssa.

Kirjassa Ruusu ja Säde asuvat katoilla! Tai – jos oikein tarkkoja ollaan, kuten kirjailija korjaa heti seuraavassa lauseessa – he vain seikkailevat katoilla. Vaikka Ruusun ja Säteen tarina on fantasialla höystettyä fiktiota, Hulkko on kirjoittanut tarinaan myös omia muistojaan ja tuntemuksiaan lapsuutensa Raksilasta. Sadussakin seikkaillaan niin kivi- kuin puu-Raksilan alueella. Ruusulla on oma kotinsa taivastornin ylimmässä kerroksessa, Säteellä taas pienessä puutalossa. Omasta ikkunastaan Ruusu voi katsella Säteen ikkunaan.

Vasemmalla yläkuvassa Lumotut sanat -sanataideviikkojen toinen taiteellinen johtaja ja sanataideopettaja Anna Anttonen haastattelee kirjailija Johanna Hulkkoa (oikealla). Kirjalliselle kävelylle osallistui mukava yleisö.

KÄVELYPÄIVÄNÄ toukokuinen sää oli vielä keväisen viileä, mutta sateelta säästyttiin. Mukana oli koko joukko kiinnostuneita kävelijöitä: nelisenkymmentä aikuista, muutama lapsi, yksi vauva ja kaksi koiraa. Kirjalliselle kävelyretkelle lähdettiin Impolan kaupan edestä, josta jatkettiin kohti kirjailijan lapsuuden kotitaloa, Syrjäkatu 6:ta. Fakta ja fiktio taisivat taas kohdata – asuihan Ruusukin korkeassa kerrostalossa. Kerrostalo olikin lapsille jännittävä paikka, kertoi Hulkko, eikä vähiten siksi, että kirjailijan ystävä oli ollut talonmiehen tytär, jolla oli avain moniin jännittävin paikkoihin. Jännitystä etsittiin pyöräkellarista, pottukellarista, pommisuojasta, saunasta, mankelista, hissikuilusta ja jopa roskienpolttouunin luota.

Taivastornin pihalta retkemme jatkui Puutarhakadun ja Puistikkokadun kulmaan, josta siirryimme Karjakatu 21:n eli vanhan Oulun leivän leipomon viereen. Leipomo näytteleekin kirjassa jännittävää osaa, sillä eräänä yönä, kun tytöt ovat katolla nukkumassa, siellä syttyy tulipalo. Rohkeat tytöt tietenkin toimivat neuvokkaasti, eikä suuria vahinkoja synny.

Kuuntelijat nauttivat kirjailijan kokemuksista ja loistavasti valituista tekstikatkelmista sekä lopuksi kirjan kannen mukaisesti koristellusta kakusta.

Kävelyn mittaan kirjailija luki otteita teoksestaan ja samalla kertoi omasta kirjailijaurastaan ja kokemuksistaan. Hulkon kertomukset toivat myös monen kuulijan mieleen omia lapsuudenkokemuksiaan. Kirjailijalle kiitos loistavasti valituista tekstikatkelmista!

Lopuksi kävelijät palasivat lämmittelemään lähtöpaikkaan, Lippo Juniorien tiloihin Impolan kaupalle. Asukasyhdistys oli laittanut tarjolle kahvia, mutta pääosaa näytteli ihastuttava Ruusu ja Säde -kakku. Sen oli taiteillut satuseikkailun kansikuvasta leipomo-konditoria Kreeman taitava väki. Kamerat olivat käytössä ahkerasti sekä kävelyllä että kakun edessä! Näytillä oli myös pino teoksia, joita saattoi ostaa – ja joihin sai samalla kirjailijan omistuskirjoituksen. Teoksia signeerattiinkin ahkerasti ja keskustelu oli vilkasta.

KAUNOKIRJALLISUUSKIN voi dokumentoida aikaa, vaikka se ei sen varsinainen tehtävä olekaan, muistutti Hulkko. Oikeita ihmisiä ei sen sijaan Hulkon seikkailussakaan ole kuvattu, eikä hänen mukaansa kannatakaan kuvata. Ruusu, Säde ja muuan tarinan mummo ovat kirjallisia henkilöhahmoja, joiden kuvaamisessa on saatu inspiraatiota monesta lähteestä – ja monesta ihmisestä. Raksilan miljöö kirjassa kuitenkin elää ja hengittää. Jäämme odottelemaan, jatkavatko Ruusu ja Säde seikkailujaan.

Kirjailijan ohje kirjoittamista suunnitteleville on: kirjoita, lue ja elä! Tärkeintä on kirjoittaa, miten asiat muistaa ja miten ne on elänyt ja tuntenut. Fiktio on vapauttava ja iloinen asia! ■

KULTTUURI

Pikku-Finlandian voittaja viihtyy Raksilassa

Äidinkielen opettajain liiton ja Suomen Kirjasäätiön Pikku-Finlandia-kirjallisuusesseekilpailun voittajalle Tuuli Kankaansyrjälle kuuluu hyvää. Arvostetun palkinnon esseellään *Arkaainen hymy* voittanut raksilalainen suunnittelee tulevaisuuttaan kirjallisuuden parissa. Essee analysoi Sylvia Plathin runoa *Terä*.

TEKSTI: JARI-PEKKA AARREKIVI KUVA: TUULI KANKAANSYRJÄ

Tuuli Kankaansyrjän perhe asui Raksilassa tämän syntyessä. Lahjakasta nuorta kirjoittajaa kiinnostaa perehtyä lisää omaan sukuunsa ja isänsä nuoruuteen 1980–90-lukujen Raksilassa.

Pikku-Finlandia-voittaja palkittiin Helsingin Kirjamessuilla lokakuun 2022 lopussa. Toisen asteen opiskelijoille suunnattuun kilpailuun lähetettiin 24 kirjallisuusesseetä, joista esiraati valitsi loppukilpailuun viisi tekstiä. Palkintoraatiin kuuluivat muun muassa kirjailijat **Karo Hämäläinen** ja **Virpi Hämeen-Anttila**. Palkintoraati totesi yksimielisesti, että Kankaansyrjän teksti on kielellisesti hyvin taitava.

RAKSILAN asukasyhdistys onnittelee lämpimästi Syrjäkadulla asuvaa Kankaansyrjää hienosta tunnustuksesta.

–Kiitos paljon onnitteluista! Olen vasta nyt pikkuhiljaa alkanut ymmärtää, että oikeasti voitin kilpailun. Aluksi sitä oli vaikea uskoa, ja palkinnonjakotilaisuus ja sen jälkeiset haastattelut ovat tulleet kaikki niin nopeasti, että vasta nyt olen ehtinyt pysähtyä ja fiilistellä saavutusta, Kankaansyrjä kuvailee.

Lukio-opintojaan viimeistelevä Kankaansyrjä kertoo, että hänen isänsä on asunut nuoresta asti Puutarhakadulla vanhempiensa ja veljensä kanssa. Raksila kiinnosti häntä sen verran paljon perheen historian takia, että hän halusikin muuttaa tänne ”juurille palaamisen” merkeissä.

– Vanhempani myös asuivat Puutarhakadulla vielä silloin, kun synnyin. Itse en kauheasti muista noista vuosista, mutta olen etenkin mummoltani kuullut paljon tarinoita Raksilasta. Hänelle tämä on äärimmäisen rakas paikka. Isän menehtymisen takia täällä asuminen tuntuu erityisen tärkeältä. Vastapäisen talon pihassa näen keinun ja pyykkitelineet, jotka ovat isäni ja isoisäni rakentamia. Raksilassa tunnen yhteyttä perheeseeni, Kankaansyrjä kertoo.

Sijaintia loistavaksi kehuva Kankaansyrjä kertoo tuntevansa olonsa Raksilassa turvalliseksi ja kehuu kaunista kaupunginosaa kaikkina vuodenaikoina.

– Olen viihtynyt täällä todella hyvin. Ihmiset ovat olleet todella mukavia. Myös arkkitehtuuri on kaunista ja alueen historian pystyy tuntemaan. Tämä onkin Oulussa ”harvinaista herkkua”, koska vanhoja taloja on valitettavan ahkerasti hävitetty.

RAKSILA on tunnettu taiteilijoista ja kirjailijoista, joista tietysti yhtenä tunnetuimpana Karjakadulla asunut **Paavo Rintala**. Raksilassa on haluttu muistaa menneenä vuotena *Pojat*-elokuvan 60-vuotista taivalta. Kankaansyrjä nostaa oululaisista kirjailijoista suosikikseen **Sara Wacklinin**.

– Paavo Rintalan *Pojat*-teos on minulle tuttu ja nautinkin kovasti kirjan lukemisesta sen miljöön takia. Olen lukenut **Kaarlo Kramsun** ja **V. A. Koskenniemen** runoja sekä Sara Wacklinin *Sata muistelmaa Pohjanmaalta*. Muuten tunnen oululaisten kirjoittajien tuotantoa harmillisen vähän. Jos näistä pitäisi mainita joku esikuvaksi, olisi se Wacklin tämän rohkeuden takia. Oulusta on tullut ja tulee jatkossakin hienoja kirjoittajia. Onkin tärkeää muistaa, ettei kulttuuria tuoteta vain pääkaupunkiseudulla, Kankaansyrjä painottaa.

Kirjallisuutta laidasta laitaan harrastavaa Kankaansyrjää ovat aina kiinnostanut klassikkoromaanit ja -runot. Hän kuvailee hienosti, että ajattomista teoksista saa yleensä aina paljon irti.

– Viime aikoina olen lukenut paljon muun muassa **Södergranin** runoja. ”Kuumin” teos, joka on iskenyt lujaa on ehdottomasti ollut **Hanya Yanagiharan** *Pieni elämä*. Sitä on suositeltu ja kehuttu joka taholta ja nyt kun sain sen viimein itse luettua, allekirjoitan kyllä kaikki kehut. Teos on todella raskas, mutta myös äärimmäisen pysäyttävä.

OMAN teoksen kirjoittamisen aika lienee vielä tovin päässä tulevaisuudessa, mutta Kankaansyrjä on pyöritellyt mielessään ideaa, joka liittyisi Raksilaan.

– Minusta olisi nimittäin hienoa perehtyä enemmän omaan sukuhistoriaani ja erityisesti isän nuoruuteen 1980–90-luvuilla, aikaan jossa Raksila on ollut tiiviisti mukana. Tuolta ajalta on tallessa paljon mielenkiintoisia tarinoita, valokuvia ja Puutarhakadun kodin vintillä äänitettyjä kasetteja. Saa siis nähdä!

Tulevaisuuden suunnitelmat siintävät nuorella taiteilijalla näillä näkymin Oulun yliopiston suomen kielen ja kirjallisuuden parissa, jonne hän aikoo hakea lukio-opintojensa jälkeen.

– Luultavasti sieltä valmistun äidinkielen opettajaksi. Toivon, että vähintään siinä sivussa pystyisin kirjoittamaan, jos kirjoittamisesta ei leipätyötä tule. Haaveena olisi kuitenkin oma romaani ja runokokoelma, Kankaansyrjä päättää.

Ehkä saammekin lukea Kankaansyrjän runon esimerkiksi ensi vuoden *Raksila-lehdestä*. ■

Palkintoraati totesi yksimielisesti, että Kankaansyrjän teksti on kielellisesti hyvin taitava. Essee analysoi säkeen tarkkuudella *Terä*-runon merkityksiä, sen muodon ja sisällön yhteyttä, ja liikkuu runon teeman käsittelyssä sujuvasti *Raamatun* ja antiikin myyttisistä naisista Simone de Beauvoiriin.

Tuuli Kankaansyrjän essee on luettavisssa samassa osoitteessa kuin palkintoperustelut: www.aidinkielenopettajainliitto.fi/projektit/pikku-finlandia/pikku-finlandia-2022

TALOTARINA

Karjakatu viiden tarina

Eräs Puu-Raksilan kauniista vanhoista rakennuksista löytyy osoitteesta Karjakatu 5. Talon ensimmäinen omistaja oli kauppias Ibrahim Hamidulla, yksi Suomen ja Oulun tataareista.

TEKSTI: HANNELE DUFVA KUVAT: HANNELE DUFVA JA HAMIDULLIEN KOTIALBUMI

Nyt syksyllä 2022 rakennus on paritalo, jonka pohjoispäätyä asuvat **Päivi** ja **Erkki Tiittanen** ja eteläistä **Mari-Anne Peltola** ja **Esko Jyrinki**. Syyskuussa 2022 kävin tutustumassa taloon ja sen mielenkiintoiseen historiaan Tiittasten puolella. Mukana oli lehtori, FT **Ainur Elmgren**, joka opettaa työkseen historian ja yhteiskuntaopin didaktiikkaa Oulun yliopistossa, ja on myös mukana Suomen tataarien historiaa kartoittavassa hankkeessa. Lisätietoa talon historiasta sain sähköpostitse Mari-Anne Peltolalta.

Myöhemmin pääsin vielä haastattelemaan valtiotieteen maisteri **Behiye Samaletdinia**, Hamidullan perheen tytärtä, joka asuu nyt Helsingissä. Behiye kertoi lisää talon ja oman perheensä historiasta ja samalla sain maistaa herkullisia jauhelihatäytteisiä *peremec*-piirakoita, tataarien perinnereseptin mukaan leivottuja.

SUOMEN TATAARIT

Tutustuessamme taloon Karjakadulla Ainur Elmgren kertoi Suomen tataarien historiasta:

Suomen tataarit ovat pieni, noin 700 hengen vähemmistö, ja heistä suurin osa polveutuu Venäjältä, Nižni-Novgorodin kuvernementin pienestä Aktukin kylästä tulleesta väestöstä. Tataarit puhuvat turkkilaisiin kieliin kuuluvaa tataaria ja tunnustavat perinteisesti islaminuskoa. Kauppa Suomeen käynnistyi 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun vuosina, jolloin uudet hyvät rautatieyhteydet mahdollistivat säännölliset kauppamatkat. Pysyvästi tataareita perheineen jäi asumaan etenkin Venäjän vallankumouksen jälkeen. Suomen kansalaisuuden hankkiminen kesti viisi vuotta.

HAMIDULLAN SUKUA

Hamidullan suku on ensimmäisiä Suomen tataareja. Behiye Samaletdinin isoisä **Hisametdin Hamidulla** aloitti kauppamatkat jo 1880-luvulla ja asettui pysyvästi Suomeen ja Ouluun. Hänen pojastaan Ibrahimista tuli menestyvä liikemies ja Karjakatu 5:n omistaja.

Vanha *Kalevan* lehtiuutinen kertoo, että kauppa-apulainen Ibrahim Hamidulla hyväksyttiin Suomen kansalaiseksi vuonna 1934. Samana vuonna hän avasi osoitteessa Pakkahuoneenkatu 16 *Oulun Kangas- ja Turkisliikkeen* ja vuonna 1937 uuden liikkeen osoitteessa Kirkkokatu 19.

Ibrahimin vaimo *Rahime* oli kotoisin Virosta, Narvasta. Naimisiin he menivät vuonna 1936. Paikallisten muisteluissa Rahime mainitaan "kauniiksi ja temperamenttiseksi". Perheeseen syntyi neljä lasta, kolme poikaa ja tytär, Behiye. Jatkosodan aikana Ibrahim taisteli rintamalla ja perhe oli sotaa paossa Torniossa, jossa syntyi myös yksi perheen lapsista. Perheen kotikieli oli tataari, ja lapsista kasvoi monikielisiä.

Lapsuus Raksilassa oli Behiyen mukaan hauskaa aikaa: leikkipaikkoja riitti ja kavereita oli paljon. Pojat kävivät partiossa Pohjan Veikoissa ja Behiye leikki ajan muiden tyttöjen tapaan mm. paperinukeilla, usein naapurin **Sirolan Ullan** kanssa. Kun he erään kerran taas olivat leikkimässä Sirolan portaikossa eivätkä

Hamidullan perhettä 1940-luvulla Karjakatu 5:n portailla.

Vasemmalla: Behiye Samaletdin kotonaan Helsingissä.
Oikealla: Päivi ja Erkki Tiittanen tarkastelevat talon papereita Ainur Elmgrenin kanssa.

huomanneet ajan kulua, sai Behiye myöhäisestä kotiinpaluusta huolestuneelta äidiltään tukkapöllyä. Kavereita löytyi myös Kajaanintullin kansakoulusta, jota Behiye kävi kaksi luokkaa.

Perheen seuraelämä oli vilkasta, mukana olivat niin liike-elämän piirit kuin tataariyhteisökin. Oulussa asui tuohon aikaan useampi tataariperhe, muun muassa Syrjäkadulla asuneet **Hamidit**, keskenään naimisissa olleet Behiyen äidin sisar ja isän serkku. Hamidullan perheen sukulaisiin kuului myös Ibrahimin serkku, **Hasan Hamidulla**, joka oli useita kieliä hallitseva, ahkerasti julkaissut yrittäjä, kirjailija ja toimittaja. Hänellä oli sittemmin Helsingin talossaan oma pieni kirjapaino – ja hän julkaisi omakustanteisesti esimerkiksi tataariyhteisön puhelinluetteloja, sotavangeille tarkoitetun Koraanin käännöksen ja oman elämäkertansa. Ja kun käyn haastattelemassa Behiye Samaletdinia, saan ilokseni lähtiäisiksi Hasanin suomeksi ja tataariksi julkaistun elämäkerran.

TALOA RAKENNETAAN: KARJAKATU 5

Raksilan rakennushistoriakartoituksen mukaan Karjakadun taloa alettiin rakentaa vuonna 1939. Rakennuslupa myönnettiin 16.5. 1939 ja suunnittelijaksi mainitaan **Kalevi K. Kaarela**. Tontti oli aluksi merkitty **Tauno Malmin** nimiin, mutta vuonna 1940 se siirtyi Ibrahim Hamidullalle.

Samalla haettiin laajennuslupaa. Suunnittelijaksi on merkitty **J. Karvonen**. Pohjoispäädyn laajennus L-muotoiseksi tehtiin vuonna 1940. Samalla poistettiin pönttöuunit ja taloon asennettiin keskuslämmitys. Alunperin talosuunnitelmassa oli ulkokäymälä, mutta jo vuoden 1940 remontissa taloon rakennettiin sisä-wc:t. Talo oli myös Behiyen ensimmäinen koti, jonne hänet tuotiin synnytyslaitokselta syksyllä 1940.

Talon pohjakerroksessa oli kellarivarastojen lisäksi sauna, jossa Behiyen mukaan käytiin perjantaisin. Toisinaan käytiin myös Raksilan yleisessä saunassa. Lämmitys hoitui aluksi koksilla: Behiye muistaa koksikuormat, joita kaadettiin luukuista pohjakerroksen kellaritiloihin.

Hamidullat asuivat pohjoispäädyn kahta kerrosta. Perheen lisäksi taloudessa asuivat isoäiti ja kotiapulainen. Yläkerrassa oli poikien huone ja isän työhuone. Työhuoneen seinillä olivat Ibrahimin itsensä suunnittelemat upeat tammiviilupanelit, jotka ovat edelleen talossa tallella. Huoneessa oli myös tamminen kirjoituspöytä, jonka Behiye on säilyttänyt itsellään.

Talossa oli lisäksi kolme muuta asuntoa. Asukkaita olivat **Aholan** perhe, jonka rouva oli töissä Hamidullan liikkeessä sekä **Paakkarit** ja **Makkarat**.

Taloa remontoitiin myös pian sodan päätyttyä vuonna 1945. Eteläpäätyyn rakennettiin ullakkohuoneisto ja samoihin aikoihin rakennettiin kuistiosa. Suunnittelijana oli **Paavo Patokoski**.

Hamidullat muuttivat Karjakadun talosta 1950-luvulla "Tuomarien taloon" (Kirkkokatu 19), jossa heillä oli liike. Itsellään heillä oli käytössä kolmannessa kerroksessa sijaitseva asunto. Karjakadun taloon muuttivat asumaan isä Ibrahimin kaksi veljeä, jotka olivat molemmat yksineläjiä. Behiye kertoo setien olleen erinomaisia kokkeja. Muissa tiloissa oli vuokralaisia. Hamidullan perhe muutti pysyvästi Helsinkiin vuonna 1967. Ibrahim seurasi Oulun tapahtumia kuolemaansa saakka ja luki päivittäin tilaamansa *Kalevan*. Hänellä olikin tapana sanoa: "Kerran oululainen, ikuisesti oululainen". Kun sedät vanhenivat eivätkä enää tulleet yksin toimeen, talo päätettiin myydä ja sedät muuttivat 1990-luvulla Helsinkiin.

1990-LUVUN REMONTIT

Kun talo myytiin, sitä alettiin remontoida paritaloksi vuonna 1995. Korjaussuunnittelusta vastasi **Ritva Okkonen** (nyk. **Ilonen**). Paljon uudistettiin. Erkki Tiittanen kertoo, että vanhaa kylmää ullakkotilaa otettiin käyttöön, sähköistys uusittiin ja sauna- ja WC-tiloja uudistettiin ajanmukaiseksi. Vaikka talossa oli keskuslämmitys, järjestelmä uusittiin palvelemaan huonejärjestyksen muutoksia ja rakennettuja lisätiloja. Muutamia alkuperäisiä valurautaisia pattereita voitiin säästää muistuttamaan talotekniikan historiasta. Myös kulkureittejä, portaita ja ovia on uusittu, sekä asuntojen keittiöistä on tehty ajanmukaiset. Muuttamaan päästiin 1996, jolloin molempien perheiden lapset olivat vielä ala-asteikäisiä. Sittemmin lapset ovat aikuistuneet ja muuttaneet kukin omiin talouksiinsa.

Nykyisessä yläkerrassa Tiittaset ovat säilyttäneet kauppias Hamidullan työ- ja makuuhuoneen lähes alkuperäisasussaan. Tammiviilupanelit ovat ennallaan →

Karjakatu 5 1940-luvulla.

Talon perustiedot

Tontti nro: **252**

Osoite: **Karjakatu 5**

Rakennusvuosi: **1939**

Suunnittelijat: **Kalevi K. Kaarela, laajennus vuonna 1940 J. Karvonen**

Alunperin 4 asuntoa, nykyään paritalo.

Yläkerrassa säilytetty Hamidulla-tataariperheen alkuperäistä sisustusta.

ja alkovissa on alkuperäinen, kiinteä sohvanurkkaus pöytineen, vain verhoilu on Päivi Tiittasen uusima. Hauska säilytetty yksityiskohta on myös yläkerran seinäsyvennyksessä majaileva paloletku, joka on nyt muistona entisistä ajoista ja joka on kuulemma toimintakunnossa.

Pari vuotta remontin jälkeen Tiittaset muuttivat Tokioon, jossa he asuivat 4 vuotta. Tuon ajan asunto oli vuokrattuna ystäväperheelle. Takaisin Raksilaan ja taloon he tulivat vuonna 2002. Isompaa remonttia ei sen jälkeen ole tarvinnut tehdä, mutta toki monenlaista pienempää ylläpitoa ja talotekniikan parantamista.

Jyringin ja Peltolan puolella alakerran tilat yhdistettiin kahden huoneen, keittiön ja eteisen tiloiksi ja rakennettiin uusi erkkerikuisti. Vanhat patterit säilytettiin. Yläkertaan rakennettiin kylpyhuone, aula ja kolme makuuhuonetta. Kellariremontti oli vaativin, sillä sauna- ja kellaritiloja varten lattiaa jouduttiin syventämään, kun oli ensin purettu silloinen sementtilattia. Työ tehtiin talkoina ja omana urakkatyönä. Mutta myös heidän puolellaan on Hamidullan perheen muistona pari 1940-luvun huonekalua: kaappi ja tuoli.

Lähes alkuperäisenä säilynyt Ibrahim Hamidullan työhuoneen nurkkaus talon yläkerrassa.

PUU-RAKSILAN PIHAT

Pihalla kasvaa unkarinsyreenejä, jotka ovat peräisin Hamidullan perheen ajoilta ja Behiyen kertoman mukaan siellä oli heidän aikanaan myös paljon marjapensaita ja ruusuja. Nyt Päivi Tiittanen kertoo puutarhan jääneen vähälle huomiolle, mutta suunnitelmia on ja hän on jo nyt ilmoittautunut ensi kevään puutarhakurssille. Pihassa on myös vesiallas, jossa on ilmeisesti ollut pieni suihkulähde. Nyt se on täytetty kivillä, mutta Päivin haaveissa on ollut myös sen otto uudelleen käyttöön.

Vanhat talot, niiden asiantunteva korjausrakentaminen ja puutarhamainen ympäristö ovat olennainen osa Raksilan viehätystä. Kuten Mari-Anne Peltola toteaa, Raksila tuntuu omalta kylältä kaupungin keskellä. Karjakatu 5 mielenkiintoisine historioineen on kaikesta tästä oivallinen esimerkki. ■

RAKSILAN JOULU

Kuva Vecteezy.com

Tule mukaan Raksilan joulukalenteriin!

Kuva Jari-Pekka Aarrekivi

Tänäkin vuonna Raksilan joulukalenteri avautuu sen mukaan, miten vapaaehtoisia saadaan mukaan. Voit osallistua koristelemalla jouluikkunan tai esimerkiksi tekemällä kadunvarteen tai pihaan jouluasetelman.

Jos haluat mukaan Raksilan joulukalenteriin, laitathan yksityisviestiä Hannalle 040 563 6848. Hanna tekee tiedossa olevista luukuista kartan.

Raksilan joulukalenterin avautuvista luukuista kerrotaan myös muun muassa Raksila keskustelee -WhatsApp-ryhmässä. ■

RAKENNUSTEKNIIKKA

Painovoimainen ilmanvaihto perustuu luonnonlakeihin

TEKSTI JA VALOKUVAT: JARI-PEKKA AARREKIVI

Elokuussa 2022 ilmestynyt teos *Ilmakirja* käsittelee meille raksilalaisille monin verroin asumisessa tuttua painovoimaista ilmanvaihtoa. Kirjan tekijöinä ovat toimineet arkkitehti **Juulia Mikkola**, diplomi-insinööri **Leino Kuuluvainen** ja arkkitehti **Netta Böök**. Kirjassa käydään läpi painovoimaisen ilmanvaihdon toimintaperiaatteita ja kerrotaan esimerkiksi sen parannus- sekä kunnostusmahdollisuuksista. Teos sisältää myös erittäin mielenkiintoisen historiaosion.

Teos on tehty pääasiassa ammattikäyttöön, mutta se antaa mielenkiintoisia yksityiskohtia kaikille. Kirja sisältää paljon lähteisiin perustuvia tutkimustuloksia, joten sitä voidaan pitää hyvinkin pätevänä teoksena painovoimaisen ilmanvaihdon parantamiseen. Kirjaan perehtyminen tuli ajankohtaiseksi Syrjäkatu 1:n ilmanvaihtoa ja erityisesti tuloilmaa selvitettäessä. Talon hirsirunko on siirretty 1929 Terijoelta Raksilaan ja se on kokenut erilaisia rakenteellisia muutoksia historiansa aikana.

Painovoimaisen ilmanvaihdon toiminnan perusperiaate perustuu lämpötilaerojen kautta tulevaan hormivaikutukseen, tiloihin syntyviin painejakaumiin, lämpötiloja tasaaviin ilmavirtauksiin sekä tuuleen ja auringon säteilylämpöön.

Painovoimaisessa ilmanvaihdossa ei koskaan voida saada täysin tasalaatuista sisäilmaa ympäri vuoden etenkin sääolosuhteiden vuoksi. Esimerkiksi kesällä ilmanvaihto toimii huonommin vähäisen lämpötilaeron takia. Painovoimainen ilmanvaihto ei sovellu hyvin suuriin tiloihin, joissa on paljon ihmisiä, mutta se on varsin toimiva ja kokonaisenergiatehokas ratkaisu edelleen nykypäivän asumisessa.

HYVÄ SISÄILMA ON MONEN ASIAN SUMMA

Kirjassa korostetaan, että sisäilman laatu ei yksin ratkea sillä, mitä enemmän ilma kiertää. Sisäilman olosuhteet riippuvat ulko- ja sisälämpötilan lisäksi ilmanvaihdon määrästä ja lisäämällä ilmavirtoja voi tämä vaikuttaa myös sisäilman kosteuteen ja vedon tunteeseen.

Mitä ekologisempi rakennuksen sisäpinta on, sen hengittävämpi talo on ja sitä myötä sisäilma parempaa. Jos talon sisäpinnat on pinnoitettu muovipohjaisilla ratkaisuilla, joita monet tapetit sisältävät, sisäilman kosteus nousee helposti liian korkeaksi. Tällöin kosteutta joudutaan poistamaan enemmän ilmanvaihdon avulla.

Kirjassa esimerkiksi kerrotaan, että kahden hengen makuuhuoneessa, jossa hirsiseinät olivat paljaana ja seinät olivat täten pinnoitettua seinää hengittävämmät, seinäpinnat pystyivät mittausten perusteella sitomaan ihmisen hengityksestä vapautuvaa kosteutta ja estämään sisäilman kosteuden nousun haitallisen korkeaksi.

Syrjäkatu 1:n kaltaisissa hirsi- tai rankarakenteisissa taloissa painovoimainen ilmanvaihto on toimiva ja kokonaisenergiatehokas ratkaisu. Hyvä nyrkkisääntö ilmanvaihdon riittävyyden kokeiluun on pitää poistoilmaventtiilin edessä paperia. Jos ilma vaihtuu hyvin, paperi jää venttiiliin kiinni.

ILMANVAIHTOA KANNATTAA TESTATA

Keskustelu painovoimaisen ilmanvaihdon osalta pyörii monesti ilmavirtausten mukana leviävissä hajuissa. Kirjan mukaan painovoimaisen ilmanvaihdon aiheuttamat paine-erot ovat kuitenkin vähäisiä, eikä ilmanvaihto ime helposti sisään epäpuhtauksia rakenteista tai talon alustasta. Koneellisessa järjestelmässä tämä riski on monin verroin suurempi. Kuitenkin korkeissa tiloissa painejakauman aiheuttamaa hajuhaittaa voi ilmetä, elleivät huoneistojen ja porrashuoneen väliset ovet ole tiiviitä. Perinteisessäkin hirsitalossa korvausilma pitäisi olla hallittua, jolloin se ei tulisi tiloihin epäpuhtaita reittejä pitkin.

Kirjan mukaan ”jo toista sataa vuotta sitten vanha kansa varoitteli, että alapohjassa olevien vuotojen kautta rakennuksen sisään voi päästä virtaamaan maapohjasta haitallisia aineita. Tämä estettiin tekemällä rakenteiden alimmista lattioista erityisen tiiviitä, tuulettamalla ryömintätilaa sekä lisäämällä korvausilmareittejä, joista saatiin raitista ulkoilmaa.” Lähde: *Huonerakenteiden oppi 1900–1908.*

Milloin sitten ilmanvaihto toimii hyvin? Jos kylpyhuoneen peilin kosteus ei haihdu 15–30 minuutissa tai hyvin lingottu pyykki ei kuivu alle vuorokaudessa, voi ilmanvaihto olla puutteellinen. Hyvä nyrkkisääntö on kokeilla poistoilmaventtiilin edessä paperia. Jos hormi vetää hyvin, paperi jää venttiiliin kiinni. Esimerkiksi Syrjäkatu 1:ssä poistoilmaa kulkeutuu pönttöuunin tähtiventtiilin kautta. Tähtiventtiiliä voidaankin pitää painovoimaisen ilmanvaihdon valttikorttina. Ilma vaihtuu parhaiten, kun tähtiventtiili on auki ja alempi pelti kiinni. Muuratut savupiiput ovat painovoimaisessa ilmanvaihdossa lähes ehdoton edellytys. Niiden kunnosta kannattaa siis pitää huolta.

Monesti voidaan myös aistia, että ilma on tunkkaista. Mikäli ilmanlaatu johtuu puutteellisesta tuloilmasta, kannattaa rakennuksessa tarkistaa mahdolliset tukitut venttiilit. 1970-luvun jälkipuolen energiakriisissä monia tuloilmalähteitä suljettiin sen tarkemmin vaikutuksia pohtimatta. Harmittavan usein myös uuneja on poistettu käytöstä, millä on vaikutusta poistoilmaan. Olisi myös tärkeää tunnistaa, millä järjestelmällä talon painovoimainen ilmanvaihto toimii. Vanhoissa puutaloissa riittävä tuloilman saatavuus on perustunut monesti siihen, että ilma vaihtuu ikkunoiden kautta. Tuuletusikkunoiden rooli painovoimaisessa ilmanvaihdossa on nykypäivänäkin keskeinen.

ENERGIATEHOKAS RATKAISU

Nykyisen energiakriisin aikana painovoimainen ilmanvaihto on mitä parhain muoto ja sitä tulisikin vaalia. Järjestelmä ei vaadin lainkaan sähköä, on äänetön ja sillä voidaan pitää rakennus hyvässä kunnossa, vaikka se olisi käyttämättömänä vuosien ajan.

Kirjassa kerrotaan, että Tampereen teknillisessä yliopistossa on selvitetty energiankulutuksen ja ilmanvaihtojärjestelmän yhteyttä. Tutkijoiden yllätykseksi havaittiin, että ”painovoimaisen ilmanvaihdon rakennusten käytönaikainen kokonaisenergiankulutus oli keskimäärin pienempi kuin koneellisen ilmanvaihdon rakennusten, riippumatta koneellisen järjestelmän laadusta tai siitä, oliko järjestelmässä lämmön talteenottoa. Näin oli siitä huolimatta, että laskelmien mukaan kokonaisenergiankulutuksen olisi pitänyt olla pienempi sellaisessa rakennuksessa, jossa on lämmöntalteenotolla varustettu koneellinen ilmanvaihto.”

Kirjaan kannattaa tutustua, jos talon painovoimainen ilmanvaihto kaipaa parantamista. Lähes 100-vuotiaiden talojen ilmanvaihtojärjestelmien muutoksissa tai tehostamisissa kannattaa aina kääntyä alan ammattilaisten puoleen ja tehdä esimerkiksi hormikartoitus sekä ilmamäärien mittaus. Yksistään kokemus vanhoista rakennuksista ei riitä, vaan ammattilaisen olisi tärkeää perehtyä kohteena olevaan rakennukseen ja sen rakennushistoriaan.

Teoksesta saa hyvä käsityksen, mistä ilmanvaihdossa vanhoissa taloissa ylipäätään on kysymys ja mitä toimenpiteitä parempi sisäilma painovoimaisessa ilmanvaihdossa vaatii. ■

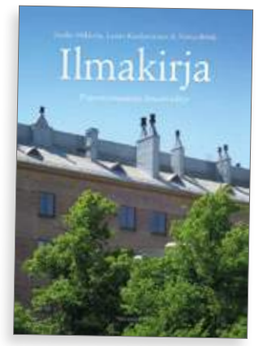

Juulia Mikkola, Leino Kuuluvainen & Netta Böök: Ilmakirja. Moreeni, 2022. 352 sivua.

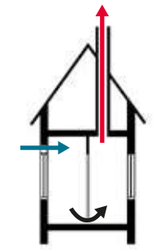

ERILAISET ILMAVIRRAT

Tuloilma eli *raitisilma* eli *korvausilma* tarkoittaa huoneeseen johdettavaa ulkoilmaa, *poistoilma* taas huoneesta pois johdettavaa käytettyä ilmaa. *Siirtoilmaksi* kutsutaan huoneesta toiseen virtaavaa ilmaa esimerkiksi silloin, kun toisessa huoneessa on vain tuloilma-aukko ja toisessa vain poistohormi. Tällöin siirtoilma toimii toisen huoneen poistoilmana ja toisen tuloilmana.

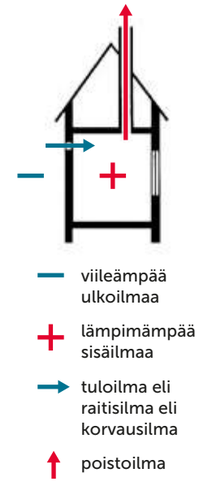

PAINOVOIMAISEN ILMANVAIHDON TOIMINTAPERIAATE

Kylmä ilma on raskaampaa kuin lämmin ja pyrkii siksi painumaan alaspäin, kun taas lämmin ilma pyrkii nousemaan ylöspäin. Kun lämmitetyn tilan ulkoseinälle tehdään tuloilma-aukko ja tilasta johdetaan vesikaton yläpuolelle poistohormi, tuloilma-aukosta alkaa virrata sisään viileämpää ulkoilmaa. Samalla huoneessa lämmennyt ilma poistuu hormia pitkin.
Lähde: Ilmakirja, 2022.

LAATINUT: ANNA METSÄVAINIO

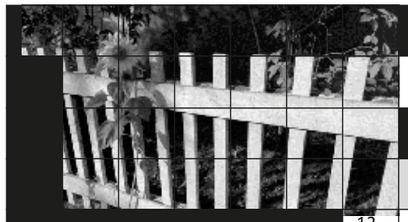

							19		3	1	19	12	12		4		11	
						6	18	17	4		12		16	1	8	6	4	8
							17		10	2	8	3	12		8		2	
						1	2	3	1		8		3	25	25	10	10	25
					12	17	11	18		10	4	10	12		3		2	
11			19	12	8	8	2	1	3		2	16	2	16		23	10	15	1
1		1	2	8	12	3		10	12	10	12		16		12	16	4	1	3
3	1	2	22	4	19	18	12	10	12		3	2	19	12	3		4	10	18
3		15	4	10	4		3	18	16	7	1		18		15	4	8	18	9
2	10	18		2	3	16	4			18		1		6	1	2	1		2
	4	3	8	1			10	1		10	25	20	22	4		3		14	
	15		1	16	4	3	1	10	18	3		22	4	9	2		16	23	23
21	2	1	3		3	1	3	16	2		8	4	10	16		20		10	
1			18	20	12	3			19	23	23		2	16	9	2		2	
8	4	18			19	12	15	1	12	16		23		2		4	20	3	1
21		5	1	20	1	9	1		19	2	17	19	18	3		8		18	
1	8	1	8	1	16		16	19	1	3		16			1	20	18	10	1
1		9	4	17	19	2	3	23	16			2	7	1		1			
17		1	10	1	2	8	4	8			23	10	4		1	13	12	17	2
2			12			2	8	16	2	8	24	24	17	2		12	17	18	3
3	12	2		15	23	24		2	10	18	3		8		4	3	1	8	1

1	6	11	16	21
2	7	12	17	22
3	8	13	18	23
4	9	14	19	24
5	10	15	20	25

RATKAISE KRYPTO JA VOITA PALKINTO! Oikean ratkaisun lähettäneiden kesken arvomme 20 euron lahjakortin Raksilan kahvila Kreemaan.

Lähetä ratkaisu viimeistään 31.1.2023. Liitä vastaukseesi nimesi ja puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi. Voit lähettää ratkaisun

1. **osoitteeseen raksilanasukasyhdistys@gmail.com**
2. **pudottamalla valmiin krypton** (tai kuvan valmiista kryptosta) nimeläsi ja yhteystiedoillasi **Karjakatu 3 as 1 postilaatikkoon.**

Ilmoitamme voittajalla henkilökohtaisesti. Viime vuoden ristikon palkinnon saaja oli Pekka Pehtari.

Vuoden 2022 raksilalainen, Ritva Ilonen

TEKSTI: HEIKKI PUDAS KUVA: RITVA ILONEN

Saatujen ehdotusten perusteella Asukasyhdistyksen hallitus päätti myöntää vuoden 2022 Raksila-mukin yhdistyksen ja sen hallituksen pitkäaikaiselle aktiiville, Ritva Iloselle. Ehdottajien antamat perustelut ovat kuvaavia Ritvan toiminnasta. ”Valtavan aktiivinen Raksilan ja raksilalaisten eteen puurtaja. Aktiivi isoilla kirjaimilla! Aktiivinen raksilalainen, joka aina valmis auttamaan ja aina mukana. Toteuttanut monia ideoita raksilalaisten hyväksi. Ollut näkyvä tekijähenkilö muuntajakopin maalauksen toteuttajana ja viestijänä, mikä tuonut positiivista julkisuutta Raksilaan.”

KRITEERIT

1. Raksilalainen on toiminnallaan edistänyt asuinalueemme kehitystä.
2. Raksilalainen on menestynyt jollakin elämän osa-alueella ja tuonut myönteistä julkisuutta Raksilaan.
3. Raksila-mukia suosittelee jollekin henkilölle vähintään kolme raksilalaista. Hallitus tekee päätöksen.

RAKSILA-MUKIN AIEMMIN SAANEET RAKSILALAISET

2021 **Jari-Pekka Aarrekivi**, yhdistyksen aktiivijäsen, mies kesäkahvilan ja Lippo Juniorit -yhteistyön takana, edesauttoi Hulikakun saamista takaisin Raksilaan
2020 **J-P Metsävainio**, astrokuvaaja, maailmallakin tunnettu raksilalainen
2019 **Kaisu Rundelin**, yhdistyksen pitkäaikainen rahastonhoitaja ja aktiivijäsen
2018 **Tanja Torvikoski**, yhdistyksen pitkäaikainen sihteeri
2017 **Timo Takala**, arkkitehti, asukasyhdistyksen asemakaava-asiantuntija sekä pitkäaikainen Raksilan asukas
2016 **Paula Pyykkönen**, toiminnantarkastaja 2014–
2015 **Märta Malmström**, asukasyhdistyksen toiminnassa 20 vuotta, viheryhdyshenkilönä 2012–
2014 **Raimo Rantala**, Teuvo Pakkalan koulun rehtori 1987–2015
2013 **Sanna Yrjänä**, asukasyhdistyksen varapuheenjohtaja 2002–
2012 **Antti Alakopsa**, aktiivinen yhdistystoiminta
2011 **Salli Lyttinen**, 90-vuotissyntymäpäivä, Raksilan paras räiskäleenpaistaja
2010 **Seija Virkkula**, Raksilan alkuhistorian tutkija
2010 **Jouko Oja**, 75-vuotissyntymäpäivänä
2009 **Henna Raitala**, Raksila-lehden taittaja 2005–2010
2008 **Pirjo Pekuri**, asukasyhdistyksen toiminnan tukija, joka lahjoitti lohikeiton lohet ja mahdollisti kesäjuhlien järjestämisen
2007 **Oulun Palvelualan Opisto**, Pohjois-Suomen ensimmäinen ammatillinen oppilaitos, jolle myönnettiin vuonna 2007 ympäristösertifikaatti
2006 **Helena Mäkelä**, asukasyhdistyksen pitkäaikainen rahastonhoitaja ja Raksilan yhteistapahtumien paras ruisleivän tekijä
2005 **Juha Junno**, Oulun Kärpät, toimitusjohtaja
2004 **Maija-Liisa Takalo**, Raksilan paras lohisopan keittäjä
2003 **Pirkko Makkonen**, asukasyhdistyksen tilintarkastaja
2002 **Pentti Impola** ja **Laura Impola**, lähikauppapalvelua parhaimmillaan yli 40 vuotta
2001 **Matti Moilanen**, Raksilan apteekkari, terveyttä edistävä toiminta
2000 **Lea Salokannel**, asukasyhdistyksen puheenjohtaja 1994–2016
1999 **Raija Tuominen**, asukasyhdistyksen puheenjohtaja
1999 **Heikki Mähönen**, mitalisti voimannostolajissa
1998 **Kaija Sipilä**, asukasyhdistyksen sihteeri 1995–1996
1997 **Aili Makkonen**, 75-vuotissyntymäpäivänä, edesmennyt kunniajäsen
1997 **Ulla Vahtera**, Raksilan viheryhdyshenkilö
1996 **Jussi Junttila**, 50-vuotissyntymäpäivänä
1996 **Petteri Salokannel**, ylioppilas / logon suunnittelija
1996 **Marketta Rossi**, 50-vuotissyntymäpäivänä, rahastonhoitaja
1995 **Liisa Jaakonsaari**, 50-vuotissyntymäpäivänä

Energian hinta kallistuu ja talvi tulee, mikä avuksi?

Älykäs lämmityksen ohjaus voi vähentää kaukolämmön kulutusta kerrostaloyhtiössä jopa 20 %.

Lue lisää Wattisen palvelusta ja asiakastarinoista **wattinen.fi**

Wattinen

Palvelun omistaa DNA

Kysy lasia ensin meiltä!

lasia.fi

puh. 040 583 1004

- liukuovet ja peilit
- pesutilat
- kaidelasit
- takaneduslasit
- välitilanlasit
- terassi- ja katelasit
- lasitarvikkeet ja helat
- alumiiniprofiilit
- eristyslasit

Oulun Rakennuslasi

Riihiraitti 7, Oulu Maikkula

Asennus | Mittaus | Korjaus | Entisöinti | Kuljetus

ILMAINEN TOIMITUS RAKSILAN ALUEELLE!

Tutustu uuteen design-brändiin, joka hyödyntää tuotteissaan Oulun Rakennuslasin tuotannon ylijäämää:

palasia design

Palasiadesign.fi • Lasia.fi

T-paidat

8 90 €/kpl

alv 0%, 1 painatus, min. tilaus 50 kpl.

KAIKKI LIIKE- JA MAINOSLAHJAT

Kari Kokko, 0400-466 355
Pentti Karjalainen, 0500-389 965

Myyntinäyttely:
Limingantie 5, 90400 Oulu

@ProLogoOy | www.prologo.fi

HÄTÄLÄ oy
HÄTÄLÄ • SINCE 1938

TOTEUTA KALAISET HAAVEESI

• KAARLENHOLVI.FI •

PÄÄLLEKKÄIN OULUN YÖSSÄ

JO 50 VUOTTA

• JUMPRU.FI •

Green Dreams

Ympäristö- ja maisemasuunnittelutoimisto

Puutarhakatu 17 as 1
90130 Oulu

www.greendreams.fi

RAKSILASSA TAPAHTUU 2023

ILOA, TOUHUA JA MUKAVAA YHDESSÄOLOA, TERVETULOA MUKAAN!

RAKSILAN JOULUN-AVAUS PUISTOSSA PE 1.12.2023

RAKSILA-LEHTI ILMESTYY, JAKELU VK 50-51

LASKIAIS-TAPAHTUMA SU 19.2.

JOULU-ASKARTELU-ILTA

JOULU-KUU | TAMMI-KUU | HELMI-KUU | MAALIS-KUU | HUHTI-KUU | TOUKO-KUU | KESÄ-KUU | HEINÄ-KUU | ELO-KUU | SYYS-KUU | MARRAS-KUU | LOKA-KUU

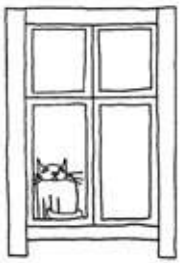

RAKSILAN ASUKASYHDISTYS
Toiminnan vuosi-kello 2023

VUOSI-KOKOUS TI 14.3.

SIIVOUS-TALKOOT TI 17.10.

TURINAILTA

TURINAILTA

SIIVOUS-TALKOOT TI 11.5.

ELOJUHLAT LA 12.8.

PIHAVIERAILUJA JA TURINAILTA

TURVALLINEN KOULUTIE TO–PE 10.–11.8.

TIEDOTUS 2023:

- raksila.fi
- facebook.com/raksilanasukasyhdistys
- instagram.com/raksilanasukasyhdistys
- Whatsapp-ryhmät *"Raksila keskustelee"* ja *"Asukasyhdistys tiedottaa"*
- Syrjäkadun ilmoitustaulu

HUOM!

Vuonna 2023 emme jaa paperisia tiedotteita joka talouteen, säilytä siis tämä! Mikäli tarvitset paperitulosteita, ota yhteyttä tammikuun loppuun mennessä raksilanasukasyhdistys@gmail.com tai 044 260 3722 / Heikki.